

На основу члана 7. став 2, члана 121. став 5, члана 131. став 1. и члана 246. став 6. Закона о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 53/10 и 101/11),

Министар за инфраструктуру и енергетику доноси

ПРАВИЛНИК О ПОДЕЛИ МОТОРНИХ И ПРИКЉУЧНИХ ВОЗИЛА И ТЕХНИЧКИМ УСЛОВИМА ЗА ВОЗИЛА У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА

(Сл. гласник РС бр. 40/12, 102/12, 19/13, 41/13, 102/14, 41/15, 78/15, 111/15,
14/16, 108/16, 07/17-исправка, 63/17, 45/18 и 70/18, 95/18, 104/18, 93/19 и 2/20-исправка)

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописује се подела моторних и прикључних возила, услови које морају да испуњавају возила у саобраћају на путу у погледу димензија, техничких услова и уређаја, склопова и опреме и техничких норматива, начин, време поседовања и коришћења зимске опреме на возилу у саобраћају на путевима као и услови у погледу коришћења и техничких карактеристика туристичког воза.

Овај правилник не примењује се на возила:

- 1) која се користе за такмичења на путевима и ван њих – током такмичења;
- 2) са посебном дозволом за испитивање на путу;
- 3) борбена возила оружаних снага.

Члан 2.

Нова серијски произведена возила морају бити усаглашена са једнообразним техничким условима, у складу са прописима о хомологацији.

Врсте возила означавају се латиничним словима у складу са Споразумом о прихватању једнообразних услова за хомологацију и узајамно признавање хомологације опреме и делова моторних возила („Службени лист ФНРЈ – Међународни уговори”, број 5/62), односно одговарајућим прописима Европске уније (у даљем тексту: ЕУ).

Возила врста L, M, N, O, T и R, из става 1. овог члана ** морају имати потврду о саобразности.

Обрасци потврда о саобразности из става 3. овог члана за сваку врсту возила — Образац 1—19, прописани су овим правилником и чине његов саставни део.

Произвођач возила издаје потврду о саобразности, на једном листу формата А4, који се штампа само на српском или само на енглеском језику.

Нова појединачно или малосеријски произведена возила морају одговарати условима из овог правилника с тим да уграђени делови и опрема возила морају бити усаглашени са једнообразним техничким условима.

За возила из става 5*. овог члана издаје се декларација која обухвата: марку возила, врсту возила, класу возила, тип возила, варијанту типа возила, верзију типа, облик каросерије, број места за седење, масу возила, носивост, највећа дозвољена осовинска оптерећења, највећу дозвољену масу за вучу кочених и некочених прикључних возила, снагу возила, ознаку мотора са граничним вредностима издувне емисије и највећу конструктивну брзину.

Одредбе ст. 1– 4. овог члана не односе се на возила врсте К.

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 3.

Делови, уређаји и опрема која се наменски производе за возила и за које постоји пропис о хомологацији, морају бити усаглашена са једнообразним техничким условима.

Члан 4.*

Поједини изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:*

1) Потврда о саобразности – Certificate of conformity („СОС“) је писмени доказ издат од стране произвођача возила, за свако возило произведено у складу са шемом хомологације типа целог возила. Подаци наведени у Потврди о саобразности представљају декларацију произвођача;*

2) једнообразни технички услови су услови прописани Споразумом о прихватању једнообразних услова за хомологацију и узајамно признавање хомологације опреме и делова моторних возила, прописима донетим на основу тог споразума, по којима се врши хомологација делова возила, опреме за возила и хомологацију типа целог возила, односно одговарајућим прописима ЕУ;*

3) димензије возила и скупа возила су дужина, ширина, висина као и димензије возила које су од посебног значаја за безбедност саобраћаја на путевима, при чему су термини и дефиниције везани за димензије возила одређени стандардом SRPS M.NO.012 („Службени лист СФРЈ“, број 49/83);*

4) маса возила спремног за вожњу:*

(1) Врсте М и N: Маса возила спремног за вожњу је маса неоптерећеног возила, са резервоаром за гориво напуњеним са најмање 90% погонског горива, која укључује масу возача (75 kg), осталих горива и течности и, када је уграђено, масу

надградње, кабине, прикључног уређаја, резервног точка и припадајућег алата, а које је опремљено стандардном опремом у складу са спецификацијом произвођача;*

(2) Врста О: Маса возила спремног за вожњу је маса неоптерећеног возила, која укључује масу горива и течности и, када је уграђено, масу надградње, додатног прикључног уређаја, резервног точка и припадајућег алата, а које је опремљено стандардном опремом у складу са спецификацијом произвођача;*

(3) Врста L: Маса возила спремног за вожњу је маса неоптерећеног возила спремног за нормалну употребу и укључује све течности, стандардну опрему у складу са спецификацијом произвођача и погонско гориво у резервоарима који су напуњени са 90% њихових капацитета;*

(4) Врста T: Маса неоптерећеног возила спремног за вожњу је маса неоптерећеног возила спремног за нормалну употребу и укључује стандардну опрему у складу са спецификацијом произвођача, расхладно средство, мазива, гориво, алат и возача (75 kg) и искључујући опциону опрему;*

5) маса неоптерећеног возила је маса возила спремног за нормалну употребу, са следећом опремом: додатна опрема потребна искључиво за нормалну употребу, комплетна електро опрема, укључујући светлосно и светлосно сигналне уређаје испоручених од стране произвођача, законом прописани инструменти и уређаји, одговарајуће количине течности како би се осигурало правилно функционисање свих компоненти возила. Погонско гориво и мешавина горива и уља нису укључени код мерења, али елементи као што су акумулатор, хидраулична течност, расхладно средство и уље за подмазивање мотора морају бити укључени;*

6) произвођачка таблица је налепница или плочица коју поставља произвођач возила или његов овлашћени представник са основним техничким карактеристикама за идентификацију возила* (назив произвођача возила, ознака хомологације типа возила уколико постоји, идентификациона ознака возила)** и релевантним информацијама о највећим дозвољеним масама;*

7) највећа дозвољена маса теретног возила намењеног за вучу полуприколице (тегљач) је декларисана од стране произвођача возила, а састоји се од масе вучног возила увећане за масу која одговара највећем дозвољеном статичком вертикалном оптерећењу на седло тегљача;*

8) највећа конструктивна брзина је највећа брзина коју возило може да развије под условима које је декларисао произвођач;*

9) ветробран је окно на предњој страни моторних возила врста L, M, N и T;*

10) бочна окна у равни возача су све провидне површине на бочној страни возила од ветробрана стакла према задњем крају возила до задњег стуба предњих врата,

односно површине која је управна на уздужну осу возила, а која пролази кроз наслон седишта возача у положају за вожњу;*

11) светло је уређај на возилу који даје светлост, осим таквих уређаја на возилу који су у саобраћају на путу покривени тако да се не види осветљена површина, ни када се у току вожње ти уређаји укључе, светла која осветљавају простор испод возила, као и рекламне површине осветљене само у бочном правцу;*

12) товарни простор је део возила који се налази иза реда или редова седишта или иза седишта возача када возило има само седиште за возача;*

13) висина отвора за утовар је вертикално растојање између две хоризонталне равни, од којих једна раван додирује највишу тачку доњег дела, а друга раван најнижу тачку горњег дела отвора за врата;*

14) површина отвора за утовар је површина ортогоналне пројекције највећег отвора када су задња врата или врата пртљажника широм отворена на вертикалну раван која је нормална на подужну осу возила;*

15) зглобни аутобус је возило врста М2 или М3 које се састоји од два или више јасно раздвојених делова који су међусобно повезани тако да путници могу да се слободно крећу између њих, а делови су чврсто повезани тако да могу бити одвојени једино у радионицама;*

16) тегљач је возило врсте N намењено за вучу полуприколица;*

17) платформа за превоз вангабаритних терета је возило које је по конструкцији намењено за превоз терета који је по димензијама и масама преко граница дозвољених овим правилником, а у саобраћају учествује под посебним условима;*

18) хомологација возила, опреме или делова возила је поступак провере типа, њихове саобразности са захтевима одговарајућих правилника према Споразуму о прихватању једнообразних услова за хомологацију и узајамно признавање хомологације опреме и делова моторних возила, односно одговарајућим прописима ЕУ, издавања одговарајућих прописаних докумената и праћење производње ради обезбеђивања саобразности са хомологованим типом;*

19) клиренс је најмања висина чврстих делова возила изнад стајне површине не рачунајући тачкове;*

20) ширина трага је најмање растојање мерено између средина газних површина пнеуматика, односно код удвојених тачкова ширина трага је растојање између оса симетрија удвојених тачкова једне осовине;*

21) међуосовинско растојање је растојање између:*

– осе предње осовине и осе друге осовине, у случају возила са две осовине;*

– осе предње осовине и осе симетрије друге и треће осовине код возила са три осовине;*

22) размак осовина моторних возила и приколица (за леву и десну страну возила) је најмање растојање између вертикалних равни које садрже осе осовина суседних тачкова нормалних на средњу подужну вертикалну раван возила. Размак осовина полуприколице је најмање растојање између вертикалне равни осе вучног чепа и вертикалне равни која садржи осу осовине тачка прве осовине, нормалних на средњу подужну вертикалну раван возила. У случају полуприколице са две или више осовина, размак осовина двеју суседних је најмање растојање између вертикалних равни које садрже осе осовина суседних тачкова, нормалних на средњу подужну вертикалну раван возила; *

23) укупни размак осовина, за леву или десну страну возила, добија се сабирањем појединачних размака осовина возила; *

24) мотор са надпуњењем је мотор код којег ваздух или смеша ваздуха и горива у цилиндру улази под повећаним притиском у односу на атмосферски (мотори који надпуњење остварују компресором, турбокомпресором или мотори са комбинованим надпуњењем – компаунд мотори); *

25) кочни систем са потпуним серво дејством је систем у коме се серво дејство остварује неодвојиво од начина остваривања сила које делују на елементе кочења, а енергија потребна за остваривање процеса кочења не добија се од мишићне снаге возача; *

26) кочни систем са делимичним серво дејством је систем код којег се силе које делују на елементе кочења остварују мишићним дејством возача, а могу бити појачане серво уређајем који енергију добија од мотора возила; *

27) произвођач возила је правно лице, предузетник или физичко лице које израђује возило, или лице које се представља као произвођач стављањем на возило свог пословног имена, имена или назива, жига, неке друге препознатљиве ознаке или на други начин; *

28) „марка возила” је робна марка постављена на возило; *

29) комерцијална ознака је трговачка ознака возила; *

30) врста возила, одређена од стране произвођача возила у моменту производње, је назив за поделу возила* у складу са** једнообразним техничким условима* ** ; *

31) тип возила означава возила исте врсте која се не разликују по следећим основним карактеристикама: *

– произвођач, *

– ознака типа, *

– шасија – носећи део каросерије, *

– врста мотора (унутрашње сагоревање/електрични/хибридни); *

32) варијанта типа возила означава возила истог типа која се не разликују по следећем:*

- облику каросерије,***
- принципу рада мотора,***
- броју цилиндара мотора,***
- снази мотора унутар границе од 30%,***
- запремини мотора унутар границе од 20%,***
- броју, месту и начину међусобног повезивања погонских осовина,***
- броју и месту управљајућих осовина;***

33) верзија варијанте означава верзију унутар возила исте варијанте;*

34) облик каросерије је облик каросерије односно надградње возила;*

35) идентификациона ознака возила – VIN (vehicle identification number) је стандардизовани облик идентификационе ознаке возила коју на возило ставља произвођач возила и дефинисана је стандардом SRPS ISO 3779:2011 („Службени гласник РС”, број 40/11);*

36) аналогни тахограф је уређај који се уграђује у моторна возила ради аутоматског или полуаутоматског приказа и евидентирања података о кретању возила и о трајању активности возача;*

37) дневно светло је независан светлосни уређај на предњој страни возила намењен за стално означавање возила у саобраћају у току дана;*

38) дигитални тахограф је уређај који се уграђује у моторна возила ради аутоматског или полуаутоматског приказа, евидентирања, штампања, чувања и преузимања података, о кретању возила и о трајању активности возача;*

39) граничник брзине је уређај, дограђен на погонски агрегат или је саставни део система за управљање погонским агрегатом, који је намењен да ограничава највећу брзину кретања моторних возила;*

40) групу осовина чине осовине које припадају више-осовинском склопу. Група осовина коју чине две осовине назива се двострука осовина а група осовина коју чине три осовине назива се трострука осовина. Група осовина коју чини једна осовина је једнострука осовина;*

41) удвојени точкови возила врсте L су два точка уграђена на истој осовини и сматрају се једним точком уколико је растојање центара површине контаката точкова са подлогом једнако или мање од 460 mm;*

42) кочна облога је део израђен од фриксионог материјала који има такав облик и димензије који омогућавају њено постављање на папучу или носач облоге.*

43) идентификациони код служи за идентификацију кочних дискова или кочних добоша обухваћени хомологацијом кочног система према једнообразним техничким условима. Он садржи најмање произвођачку ознаку или марку и идентификациони број;*

44) референтне силе кочења подразумевају силе кочења остварене између пнеуматика и кочних ваљака на једној осовини, у односу на притисак активирања кочница, у тренутку хомологације типа кочног система;*

45) електрично регенеративно кочење подразумева кочни систем који, током успоравања, обезбеђује претварање кинетичке енергије у електричну енергију;*

46) аутоматски управљано кочење подразумева функцију у оквиру сложеног електронски управљаног система где је активирање кочног система или кочница на неким осовинама извршено у циљу успоравања возила са или без директног утицаја возача као резултат аутоматске процене података на возилу („on-board” подаци);*

47) Недељив терет је терет који се не може, за потребе друмског транспорта, поделити на два или више терета без непотребних трошкова или ризика за оштећење и који, због своје масе и димензија, не може бити пренет возилом чије масе и димензије одговарају највећим дозвољеним масама и димензијама прописаним у овом правилнику.***

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

***Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 5.

(i) Под уређајима на моторним и прикључним возилима у саобраћају на путевима, у смислу овог правилника, подразумевају се:

- 1) уређаји за управљање;
- 2) уређаји за заустављање;
- 3) светлосно и светлосно сигнални уређаји;
- 4) уређаји који омогућавају нормалну видљивост;
- 5) уређаји за давање звучних знакова;
- 6) уређаји за контролу и давање знакова;
- 7) уређаји за одвођење и регулисање издувних гасова;
- 8) уређаји за спајање вучног и прикључног возила;
- 9) уређај за кретање возила уназад;
- 10) уређаји за ослањање;

- 11) уређаји за кретање;
- 12) електро уређаји и инсталација;
- 13) погонски уређај – мотор;
- 14) уређаји за пренос снаге.

(ii) Делови возила од посебног значаја за безбедност саобраћаја су: каросерија, кабина за возача и простор за путнике, блатобрани, браници, заштитници од подлетања под возило, прикључци за сигурносне појасеве, прикључци за вучу, уређаји за обезбеђење возила од неовлашћене употребе, уређаји за погон на сабијени или течни гас, уређаји од којих зависи састав и обојеност издувних гасова.

(iii) Под опремом возила у саобраћају на путевима у смислу овог правилника подразумевају се:

- 1) резервни точак;
- 2) апарат за гашење пожара;
- 3) сигурносни троугао;
- 4) опрема за пружање прве помоћи (комплет прве помоћи);
- 5) клинасти подметачи;
- 6) чекић за разбијање стакла;
- 7) уже или полуга за вучу;
- 8) зимска опрема;
- 9) опрема за чишћење точкова пољопривредних возила.

II. ПОДЕЛА ВОЗИЛА

1. Врста L — мопеди, мотоцикли, трицикли и четвороцикли

Члан 6.

Врста L1 — мопед, јесте возило са два точка чија **највећа*** конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем не прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага не прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L2 — лаки трицикл, јесте возило са три точка са било каквим распоредом точкова чија **највећа*** конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем не прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага не прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L3 — мотоцикл, јесте возило са два точка чија **највећа*** конструктивна брзина без обзира на начин преноса прелази 45 km/h или са мотором чија запремина цилиндара у случају да се ради о мотору са унутрашњим сагоревањем прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L4 — мотоцикл са бочним седиштем, јесте возило са три точка асиметрично распоређена у односу на уздужну средњу раван чија **највећа*** конструктивна брзина без обзира на начин преноса прелази 45 km/h или радна запремина у случају да се ради о мотору са унутрашњим сагоревањем прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L5 — тешки трицикл, јесте возило на три точка симетрично распоређена у односу на уздужну средњу раван са мотором чија **највећа*** конструктивна брзина без обзира на начин преноса прелази 45 km/h или ако радна запремина у случају да се ради о мотору са унутрашњим сагоревањем прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L6 — лаки четвороцикл, јесте моторно возило са четири точка: чија маса празног возила није већа од 350 kg, што не укључује масу батерија, ако је реч о електричним возилима; чија највећа конструктивна брзина не прелази 45 km/h; који имају мотор чија радна запремина за моторе са унутрашњим сагоревањем (СУС мотори) са погонем на бензин не прелази 50 cm³ и чија највећа нето снага не прелази 4 kW за СУС моторе са другом врстом погонског горива или чија највећа стална номинална снага не прелази 4 kW за електромоторе.

Врста L7 — тешки четвороцикл, јесте моторно возило са четири точка: који не одговара условима из врсте L6; чија маса празног возила није већа од 400 kg, односно 550 kg за возила за превоз терета, што не укључује масу батерија ако је реч о електричним возилима; чија највећа стална номинална снага мотора не прелази 15 kW.

*Службени гласник РС, број 108/2016

2. Врста М — возила за превоз лица

Члан 7.

Врста М — моторно возило јесте возило које је пројектовано и конструисано првенствено за превоз лица и њиховог пртљага.

Врста М₁ — путничко возило јесте возило врсте М које има највише девет **места за седење*** укључујући и **место за седење*** за возача, без места за стајање.

Врста М₂ — *** јесте возило врсте М са више од девет **места за седење*** укључујући и **место за седење*** за возача чија највећа дозвољена маса не прелази 5 t и која могу имати места за стајање.

Врста М₃ — *** јесте возило врсте М са више од девет **места за седење*** укључујући и **место за седење*** за возача чија највећа дозвољена маса прелази 5 t и која могу имати места за стајање.

Возила врсте М₂ и М₃ (аутобуси) разврставају се у класе:

1) возило које је предвиђено за више од 22 путника, не укључујући возача:*

(1) Класа I — јесте возило конструисано са простором намењеним за путнике који стоје, дозвољавајући несметано кретање путника.

(2) Класа II — јесте возило конструисано углавном за путнике који седе, и пројектовано за превоз путника који стоје у пролазу, односно у простору који није већи од простора намењеног за два удвојена седишта.

(3) Класа III — јесте возило које има искључиво места за седење.

2) возило које је предвиђено за* највише 22 путника, не укључујући возача:***

(1) Класа A — јесте возило које је намењено за превоз путника који седе, односно који стоје.

(2) Класа B — јесте возило које није намењено за превоз путника који стоје и које нема додатке за путнике који стоје.

Аутобуси који укључују две или више неодвојивих али јасно дефинисаних јединица се сматрају као једно возило.

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 7/2017

***Службени гласник РС, број 63/2017

3. Врста N — теретна возила

Члан 8.

Врста N — моторно возило које је пројектовано и конструисано првенствено за превоз терета

Врста N₁ — * јесте возило врсте N чија највећа дозвољена маса не прелази 3,5 t.

Врста N₂ — * јесте возило врсте N које има највећу дозвољену масу која прелази 3,5 t, али која не прелази 12 t.

Врста N₃ — * јесте возило врсте N које има највећу дозвољену масу која прелази 12 t.

Опрема и инсталација стално уграђена на возила посебне намене (кранови, покретне радионице, возила за разглас, итд.) сматрају се као терет (стални терет).

*Службени гласник РС, број 108/2016

а) Услови за разврставање возила врсте N

Члан 9.

Возило врсте N мора да испуњава следеће услове у погледу техничких карактеристика:

- 1) сва места за седење треба да буду одвојена од товарног простора;
- 2) изузетно, лица и терет могу да се превозе у истом простору под условом да је товарни простор обезбеђен опремом за заштиту људи од налета терета током вожње, као и приликом наглог кочења и скретања;
- 3) средства за обезбеђивање терета су намењена да обезбеде терет, у смислу тачке 2) овог става, као и систем преграда, намењених за возила чија највећа дозвољена маса не прелази 7,5 t, морају бити у складу са одредбама Одељка 3 и 4 стандарда ISO 27956:2009, и то:

(1) испуњеност захтева може се утврдити изјавом о усаглашености издатом од стране произвођача,

(2) као алтернатива испуњености захтева произвођач може да документује на одговарајући начин, надлежном државном органу, за хомологацију возила, опреме и делова да уграђено средство за обезбеђивање терета пружа једнак ниво заштите, као што је предвиђено стандардом ISO 27956:2009 ;

4) број места за седење, не укључујући место возача, не сме да прелази:

(1) 6 у случају возила врсте N₁,

(2) 8 у случају возила врсте N₂ и N₃;

5) возила врсте N морају да имају масу терета једнаку или већу од масе путника, изражену у килограмима;

(1) при томе на свим местима за седење морају бити постављена седишта и мора бити испуњено:

– ако је $n = 0$ онда мора да буде $\text{ндм} - m \geq 100 \text{ kg}$

– ако је $0 < n \leq 2$ онда мора да буде $\text{ндм} - (m + n \times 68) \geq 150 \text{ kg}$

– ако је $n > 2$ онда мора да буде $\text{ндм} - (m + n \times 68) \geq n \times 68$

при чему је:

„ндм” - највећа дозвољена маса

„м” – маса возила спремног за вожњу

„н” – број седишта не укључујући возачево седиште.

(2) у масу возила спремног за вожњу из претходне тачке мора да се урачуна и маса опреме на возилу која служи за смештај терета (нпр. различити облици надградње), маса сталне опреме за манипулацију терета (нпр. кран, подизна платформа и сл.) и маса средстава за обезбеђивање терета, док маса опреме која се не користи у наведене сврхе (нпр. компресор, витло, електрични генератор, опрема за пренос слике и звука, итд.) се не узима у обзир.

Све варијанте и верзије возила врсте N морају да испуњавају услове из претходног става.

Возило врсте N₁, код кога је товарни простор и простор за возача у истој целини (нпр. облик каросерије ВВ), поред услова из става 1. овог члана мора да испуни и следеће услове:

1) утовар терета мора бити могућ кроз задња врата, врата пртљажника или бочна врата која су пројектована и конструисана у ту сврху;

2) у случају задњих врата или врата пртљажника, отвор за утовар мора да испуњава следеће услове:

(1) ако возило има само један ред седишта или има само седиште за возача, висина отвора за утовар мора да буде најмање 600 mm,

(2) ако возило има два или више редова за седење, најмања висина отвора за утовар мора да буде 800 mm, и отвор мора да има површину најмање 12800 cm²:

3) товарни простор мора да испуњава следеће услове:

(1) подлога товарног простора у већем делу мора да буде равна,

(2) када возило има један ред седишта или само седиште возача, дужина товарног простора мора да буде најмање 40% од међуосовинског растојања,

(3) када возило има два или више редова седишта, дужина товарног простора мора да буде најмање 30% од међуосовинског растојања,

(4) услови за дужину товарног простора морају да буду испуњени и код возила код кога се задњи ред седишта може уклонити без посебног алата, и то кад су сва седишта постављена,

(5) услови за дужину товарног простора морају да буду испуњени када су седишта у првом реду или у последњем реду, у зависности од случаја, постављена у нормалном усправном положају за седење;

4) Посебни услови за мерење:

(1) подешавање седишта:

- седишта морају бити подешена у свој крајњи задњи положај,
- наслон седишта, ако је подесив, мора да буде подешен тако да торзо 3DH уређаја може да се постави под углом од 25°,
- наслон седишта ако није подесив, мора да буде у позицији како је пројектовао произвођач,
- ако је седиште подесиво по висини, онда мора да буде подешено у најнижи положај;

(2) посебни услови за возило:

- возило мора да буде оптерећено до његове највеће дозвољене масе,
- тачкови на возилу морају да буду постављени у правцу;

(3) начин мерења дужине товарног простора:

- када у возилу није постављена преграда, дужина се мери од попречне вертикалне равни која додирује најистуренију тачку задњег дела врха наслона седишта до унутрашњег дела задњег окна или задњих врата или врата пртљажника, када су затворена;
- када је у возилу постављена преграда дужина се мери од попречне вертикалне равни која додирује најистуренију тачку преграде до унутрашњег дела задњег окна или задњих врата или врата пртљажника, када су затворена;
- услови који се односе на дужину морају бити испуњени најмање дуж хоризонталне линије која се налази у подужној вертикалној равни која пролази кроз подужну осу возила у нивоу подлоге товарног простора;

(4) када је у возилу постављена преграда услови из подтачке (1) ове тачке не морају да буду испуњени.

Возило код кога је између последњег реда седишта и товарног простора постављена преграда такође мора да испуни услове из претходног става.

Возило врсте N1, код кога товарни простор и простор за возача нису у истој целини (нпр. облик каросерије BE), поред услова из става 1. овог члана мора да испуни и следеће услове:

1) возило које има затворену надградњу, мора да испуњава следеће услове:

- (1) утовар терета мора бити могућ кроз задња врата, врата пртљажника или задњег окна или на други начин,
 - (2) најмања висина отвора за утовар мора бити 800 mm, а отвор мора да има површину најмање 12 800 cm²,
 - (3) дужина товарног простора мора да буде најмање 40% од међуосовинског растојања;
- 2) возило које има отворени товарни простор, мора да испуни услове прописане у тачки 1) подтачка (1) и (3) овог става;

3) услови који се односе на дужину товарног простора морају бити испуњени најмање дуж хоризонталне линије која се налази у подужној равни која пролази кроз подужну осу возила у нивоу подлоге товарног простора.

У случају да неки од наведених услова из овог члана за разврставање возила у врсту N_1 није испуњен, возило ће бити разврстано као возило врсте M_1 .

4. Врста О — прикључна возила

Члан 10.

Врста О – прикључно возило које је пројектовано и конструисано за превоз терета или лица као и за смештај лица.

Врста О1 – * јесте прикључно возило чија највећа дозвољена маса не прелази 0,75 t.

Врста О2 – * јесте прикључно возило чија највећа дозвољена маса прелази 0,75 t, али не прелази 3,5 t.

Врста О3 – * јесте прикључно возило чија највећа дозвољена маса прелази 3,5 t, али не прелази 10 t.

Врста О4 – * јесте прикључно возило чија највећа дозвољена маса прелази 10 t.

Прикључна возила врста О₂, О₃ и О₄ разврставају се у једну од следећих класа, и то у класу:

- 1) полуприколица – јесте прикључно возило које је конструисано да се прикључи на тегљач са седлом или на конвертер приколицу при чему преноси знатно вертикално оптерећење на вучно возило или конвертер,
- 2) приколица са рудом – јесте прикључно возило које има најмање две осовине од којих је најмање једна управљана осовина, опремљено са вучним уређајем који се може покретати вертикално у односу на приколицу и које преноси мање од 100 daN статичког вертикалног оптерећења на вучно возило,
- 3) приколица са централном осовином – јесте прикључно возило код кога је осовина (осовине) постављена близу тежишта возила тако да вертикално оптерећење које се преноси на вучно возило, не прелази 10% од највеће дозвољене масе приколице односно највише 1000 daN, при равномерном оптерећењу возила,
- 4) приколица са крутом рудом – јесте прикључно возило са једном осовином или групом осовина, опремљено са крутом рудом која преноси статичко оптерећење не веће од 4000 daN на вучно возило на основу своје конструкције, и које не спада у приколица са централном осовином.

*Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 11.

Према облику каросерије, возила врсте М, N и О, се разврставају на:

1) путничка возила (M1) чији је облик каросерије дефинисан стандардом SRPS ISO3833:2005, јесу:

(1) АА лимузина – јесте возило дефинисано ознаком 3.1.1.1 стандарда SRPS ISO 3833:2005, опремљено са најмање 4 бочна окна,

(2) АВ лимузина са задњим вратима – јесте возило АА са вратима на задњем делу возила,

(3) АС караван јесте возило дефинисано ознаком 3.1.1.4 стандарда SRPS ISO 3833:2005,

(4) АД купе – јесте возило дефинисано ознаком 3.1.1.5 стандарда SRPS ISO 3833:2005,

(5) АЕ кабриолет – јесте возило дефинисано ознаком 3.1.1.6 стандарда SRPS ISO 3833:2005,

(6) АФ вишенаменско возило – јесте моторно возило које не одговара осталим облицима каросерије путничких возила М1 и намењено за превоз путника и њиховог пртљага односно терета у истом простору,

(7) АГ теретни караван – јесте возило дефинисано ознаком 3.1.1.4.1 стандарда SRPS ISO 3833:2005 код кога је товарни простор одвојен од простора за возача и путнике;

2) моторна возила врста М2 или М3, јесу:

(1) СА једносратни аутобус – јесте возило где је простор предвиђен за лица у једном нивоу,

(2) СВ двосратни аутобус – јесте возило где је простор предвиђен за путнике, бар у једном делу; на два нивоа, при чему горњи ниво није предвиђен за стајање путника,

(3) СС зглобни једносратни аутобус – јесте возило у једном нивоу дефинисано у члану 4. став 1. **тачка 15)***** овог правилника,

(4) СД зглобни двосратни аутобус – јесте возило СС на два нивоа при чему на бар једном нивоу путници могу слободно да се крећу између раздвојених делова,

(5) СЕ нископодни једносратни аутобус – јесте возило у једном нивоу, Класе I, II или А где најмање 35 % простора предвиђеног за стајање путника (код зглобног аутобуса у његовом предњем делу или код двосратног аутобуса на његовом доњем нивоу) чини простор без степеница и укључује приступ најмање једним вратима,

(6) СФ нископодни двосратни аутобус – јесте возило СЕ на два нивоа,

(7) СГ зглобни нископодни једносратни аутобус – јесте возило које чини комбинација возила СС и СЕ,

(8) СН зглобни нископодни двосратни аутобус – јесте возило које чини комбинација возила СД и СФ,

(9) СИ отворени једносратни аутобус – јесте возило без крова или са делом крова,

(10) CJ отворени двосpratни аутобус – јесте возило без крова на целом или на једном делу његовог горњег нивоа,

(11) CX аутобуска шасија – јесте некомплетно возило са шасијом, погоном и осовинама које је намењено да буде комплетирано са каросеријом;

3) моторна возила врсте N, јесу:

(1) VA камион – јесте возило које је пројектовано и конструисано искључиво или првенствено за превоз терета

(2) VB ван – јесте камион код кога је товарни простор и простор за возача у истој целини,

(3) VC тегљач – јесте вучно возило које је пројектовано и конструисано првенствено за вучу полуприколица,

(4) VD возило за вучу – јесте вучно возило које је пројектовано и конструисано за вучу искључиво приколица,

(5) VE пикап – јесте возило највеће дозвољене масе која не прелази 3,5 t код кога товарни простор и места за седење нису у истој целини,

(6) VX шасија теретног возила – јесте некомплетно возило са шасијом, кабином (комплетном или делимичном), погоном и осовинама које је намењено да се комплетира са каросеријом;

4) возила врсте O, јесу:

(1) DA полуприколица – јесте прикључно возило дефинисано у члану 10. став 6. тачка 1),

(2) DB приколица са рудом – јесте прикључно возило дефинисано у члану 10. став 6. тачка 2),

(3) DC приколица са централном осовином – јесте прикључно возило дефинисано у члану 10. став 6. тачка 3),

(4) DE приколица са крутом рудом – јесте прикључно возило дефинисано у члану 10. став 6. тачка 4);

5) специјално возило јесте возило врсте M, N или O изведено за одређене функције са посебно уређеном каросеријом, снабдевом уређајима или опремом за обављање тих функција, и то:

(1) SA возило за становање – јесте возило врсте M прилагођено за становање које садржи најмање следећу опрему која мора бити чврсто повезана за каросерију: седишта и сто, лежај који може бити изведен од седишта, кухињска опрема и простор за смештај пртљага. Сто може бити направљен да буде лако померљив,

(2) SB блиндирано возило – јесте возило намењено за заштиту путника и / или терета са стално уграђеном антибалистичком заштитом,

(3) SC амбулантно возило – јесте возило врсте М намењено за транспорт болесних или повређених лица и опремљено специјалном опремом за такву намену,

(4) SD возило за превоз умрлих – јесте возило врсте М намењено за превоз умрлих и које има специјалну опрему за такву намену,

(5) SH возило прилагођено за инвалидска колица – јесте возило врсте М1 конструисано или прилагођено за превоз једног или више лица у инвалидским колицима,

(6) SE камп приколица – јесте возило врсте О возило дефинисано ознаком 3.2.1.3 стандарда SRPS ISO 3833:2005,

(7) SF покретна дизалица – јесте возило врсте N3 које није намењено за превоз терета, опремљено са покретном дизалицом чији је момент дизања једнак или већи од 400 kNm,

(8) SG друге врсте специјалних возила – јесте возило које не спада у остала специјална возила,

(9) SJ конвертер доли – јесте возило врсте О опремљено седлом за прихватање полуприколице,

(10) SK приколица за обављање ванредног превоза - јесте возило врсте O4 намењено за ванредни превоз, које укључује и хидраулично модуларно прикључно возило без обзира на број модула,*

(11) SL моторно возило за обављање ванредног превоза – јесте вучно возило или тегљач за вучу полуприколице врсте N3, које испуњава следеће услове:*

– да има више од две осовине од којих је бар пола осовина (две осовине од три у случају троосовинског возила, итд.) пројектовано да буду погонске истовремено, без обзира да ли погон неке од осовина може бити искључен;*

– које је пројектовано за вучу или гурање приколице за обављање ванредног превоза врсте O4;*

– чија највећа нето снага мотора није мања од 350 kW, и*

– које може бити опремљено додатним предњим прикључним уређајем за тешке вучене масе.*

(12) SM возило са измењивим уређајима – јесте теренско возило врсте N пројектовано и конструисано за вучу, гурање, ношење и активирање одређене заменљиве опреме и уређаја:***

– са не мање од две површине за постављање опреме и уређаја;*

– са стандардизованим механичким, хидрауличким и/или електричним прикључцима (нпр. вратило за одвод снаге) за погон и активирање горе наведене опреме и уређаја, и*

– које задовољава дефиницију из стандарда ISO 3833-1997, део 3.1.4 (специјално возило).*

Уколико је ово возило опремљено помоћном платформом за превоз терета, њена највећа дужина не сме бити већа од: *

– 1,4 пута ширина трага прве или друге осовине (која је већа), у случају двоосовинског возила, или *

– 2,0 пута ширина трага прве или последње осовине (која је већа) у случају возила са више од две осовине. *

Облик каросерије возила врсте N и O, поред словне ознаке, може бити допуњен неком од следећих двоцифрених ознака:

01– платформа

02 – са страницама

03 – затворена надградња (фургон)

04 – климатизована надградња са изолационим зидовима и опремом за одржавање унутрашње температуре

05 – климатизована надградња са изолационим зидовима али без опреме за одржавање температуре

06 – флексибилне странице (церада)

07 – измењива надградња (транспортни суд)*

08 – носач конテナ

09 – возило опремљено са хук-лифтом

10 – кипер

11 – цистерна

12 – цистерна намењена за превоз опасних терета

13 – превоз стоке

14 – превоз возила

15 – мешалица за бетон

16 – пумпа за бетон

17 – превоз дрва

18 – одвожење смећа

19 – чишћење улица, чишћење одвода, прање улица

20 – компресор

- 21 – превоз чамаца
- 22 – превоз једрилица
- 23 – возило продавница или излог
- 24 – возило за помоћ на путу
- 25 – возило са мердевинама
- 26 – дизалица (различита од покретне дизалице SF)
- 27 – платформска дизалица
- 28 – возило са уређајем за бушење и копање
- 29 – нископодно прикључно возило
- 30 – превоз стакала
- 31 – ватрогасно возило
- 99 – облик каросерије не постоји у важећој листи.

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 7/2017

***Службени гласник РС, број 63/2017

5. Врсте Т, Тм, TR и С*

*Службени гласник РС, број 70/2018

Члан 12.*

Врста Т1 – јесте трактор са точковима код којих ширина трага осовине најближе седишту возача није мања од 1.150 mm, чија је маса возила спремног за вожњу већа од 600 kg и који има клиренс мањи од 1.000 mm.*

Врста Т2 – јесте трактор са точковима код којих је најмања ширина трага мања од 1.150 mm, чија је маса возила спремног за вожњу већа од 600 kg, чији је клиренс мањи од 600 mm, с тим да је највећа конструктивна брзина 30 km/h за возило чија висина тежишта изнад земље подељена са просечном ширином трага сваке осовине прелази 0,9.*

Врста Т3 – јесте трактор са точковима чија је маса возила спремног за вожњу не прелази 600 kg.*

Врста Т4 – јесте трактор са точковима посебних намена и то:*

1) врста Т4.1 (трактор са високим клиренсом) – јесте трактор намењен за рад са високим усевима, као што је винова лоза. Они имају уздигнуту шасију или део шасије, што им омогућује да се крећу паралелно са усевом, при чему се леви и десни точкови налазе са обе стране једног или више редова усева. Намењени су да

носе или покрећу оруђа која се могу монтирати са предње стране, између осовина, на задњој страни или на платформи. Када је трактор у радном положају, клиренс под правим углом у односу на усев мора бити већи од 1.000 mm. Ако висина тежишта трактора изнад земље, са нормално монтираним пнеуматичима, подељена просечном ширином трага свих осовина прелази 0,9, највећа конструктивна брзина не прелази 30 km/h;*

2) врста T4.2 (екстра широки трактор) – јесте трактор који карактеришу велике димензије, који је првенствено намењен за обраду великих површина пољопривредног земљишта;*

3) врста T4.3 (трактор са ниским клиренсом) – јесте трактор са погоном на сва четири точка чија је измењива опрема намењена за употребу у пољопривреди или шумарству и које карактерише носећи оквир шасије опремљен са једним или више прикључних вратила, који има технички дозвољену масу од највише 10 t, за који је однос те масе и највеће масе неоптерећеног возила спремног за вожњу мањи од 2,5 и чија висина тежишта изнад тла уз употребу нормално монтираних пнеуматика не прелази 850 mm.*

Врста T5 – јесте трактор са точковима чија највећа конструктивна брзина прелази 40 km/h.*

Сваки трактор врсте T1–T4 може имати додатну ознаку „a” или „b”, према највећој конструктивној брзини, с тим што ознака „a” иде уз трактор са точковима чија је највећа конструктивна брзина мања или једнака 40 km/h, а ознака „b” иде уз трактор чија је највећа конструктивна брзина већа 40 km/h.*

Врста Tm – јесте мотокултиватор.*

Врста TR – јесте радна машина.*

Врста C – јесте трактор са гусеницама који покрећу бескрајне гусенице или комбинација точкова и бескрајних гусеница, са врстама дефинисаним аналогно врсти T.*

*Службени гласник РС, број 93/2019

6. Врста R и S – Прикључна возила за трактор*

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан 13.*

Врста R – јесте прикључно возило за трактор намењено за превоз терета. Прикључно возило за трактор врсте R може имати трајно уграђено оруђе за извођење радова, ако је однос највеће дозвољене масе и масе возила једнак или веће од 3,0.*

Врста R1 – јесте прикључно возило врсте R чија највећа дозвољена маса не прелази 1,5 t.*

Врста R2 – јесте прикључно возило врсте R чија највећа дозвољена маса прелази 1,5 t али не прелази 3,5 t.***

Врста R3 – јесте прикључно возило врсте R чија највећа дозвољена маса прелази 3,5 t али не прелази 21 t.*

Врста R4 – јесте прикључно возило врсте R чија највећа дозвољена маса прелази 21 t.*

Свака врста прикључних* возила врсте R може имати додатну ознаку „а” или „b”, према највећој конструктивној брзини, с тим што ознака „а” иде уз прикључно возило које је конструисано за брзину од највише 40 km/h, а ознака „b” иде уз прикључно возило које је конструисано за брзину изнад 40 km/h.***

Врста S – јесте прикључно возило за трактор намењено за обављање радова. Прикључно возило за трактор врсте S може имати простор за превоз терета, као и за привремено одлагање материјала, ако је однос највеће дозвољене масе и масе возила мањи од 3,0.*

Врста S1 – јесте прикључно возило за трактор врсте S чија највећа дозвољена маса не прелази 3,5 t.*

Врста S2 – јесте прикључно возило за трактор врсте S чија највећа дозвољена маса прелази 3,5 t.*

Свака врста прикључно возило за трактор врсте S може имати додатну ознаку „а” или „b”, према највећој конструктивној брзини, с тим што ознака „а” иде уз измењиву вучену машину чија је највећа конструктивна брзина мања или једнака 40 km/h, а ознака „b” иде уз измењиву вучену машину чија је највећа конструктивна брзина изнад 40 km/h.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Брисан је назив одељка 7. (види члан 4. Правилника - 102/2014-20)

Члан 14.*

Прикључак за извођење радова јесте изменљиво оруђе које служи обављању пољопривредних, шумских или других радова, односно ношењу комбајнских хедера и које се у сврху извођења радова поставља или прикључује на моторно возило. Прикључак за извођење радова може се точковима ослањати на пут, односно може се подигнути изнад површине пута.**

Прикључак за извођење радова постављен на возило за време учешћа у саобраћају на путу не сме заклањати светлосне и светлосно сигналне уређаје

возила и мора бити означено запречним таблама у складу са одредбама члана 66. овог правилника.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 104/2018

8. Врста К — остала возила

Члан 15.

Врста K_1 – јесте запрежно возило.

Врста K_2 – јесте возило са погоном на мишићну снагу људи (бицикл, тротинет, трицикл са педалама, квадрицикл са педалама, тандем бицикл и др.).

Врста K_3 – јесте возило са погоном на педале са додатним електричним мотором чија највећа снага није већа од 0,25 kW и највећа конструктивна брзина мања од 25 km/h, а које није декларисано као возила врсте L1.*

Врста K_{5a} – јесте вучно возило туристичког воза.

Врста K_{5b} – јесте прикључно возило туристичког воза.

*Службени гласник РС, број 45/2018

9. Теренска возила — подврста G

Члан 16.

Теренска возила су возила врста M и N која су оспособљена и за кретање ван пута и у том погледу задовољавају захтеве једнообразних техничких услова.*

Ознаке M и N могу бити комбиноване са ознаком G, односно, возило врсте N_1 које је намењено за теренску употребу означава се са N_1G .

Ознака возила G је допунска и користи се искључиво уз ознаке врсте возила M или N.

*Службени гласник РС, број 63/2017

III. ДИМЕНЗИЈЕ И МАСЕ ВОЗИЛА

Члан 17.*

Највећа дозвољена дужина возила, износи:*

1) за моторно возило, осим аутобуса и возила врсте L – 12,00 m;*

2) за возила врсте O и R – 12,00 m, осим полуприколица. Дужина приколице мери се од вучног ока руде до најистуреније тачке на задњем крају возила. Код

полуприколица, * ** највеће дозвољено растојање од осе вучног чепа до најистуреније тачке на задњем крају полуприколице износи –12,00 m;*

3) за аутобус са две осовине – 13,50 m;*

4) за аутобус са три и више осовина – 15,00 m;*

5) за зглобни аутобус – 18,75 m;*

6) за зглобни аутобус са две или више окретница – 25 m;*

7) за возило врсте L – 4,00 m;*

8) за возило врсте K, осим K5 – 12,00 m.*

Највећа дозвољена дужина скупа возила износи:*

1) за тегљач са полуприколицом – 16,50 m;*

2) за вучно возило са приколицом – 18,75 m, при чему одређене дужине не смеју прекорачити следеће вредности: **

(1) највећа удаљеност од најистуренијег предњег дела товарног простора вучног возила до најистуренијег задњег дела товарног простора приколице, умањена за удаљеност између задњег дела вучног возила и предњег дела приколице, мерена паралелно с уздужном осом скупа возила, не сме бити већа од 15,65 m; **

(2) највећа удаљеност, од најистуренијег предњег дела товарног простора иза кабине вучног возила до најистуренијег задњег дела товарног простора приколице, мерена паралелно с уздужном осом скупа возила, не сме бити већа од 16,40 m; **

3) за аутобус са приколицом – 18,75 m;*

4) за скуп возила намењен за превоз конテナ или возила – 21,00 m;*

5) за туристички воз – 40,00 m.*

Удаљеност било које тачке на предњем делу полуприколице и осе вучног чепа полуприколице не сме бити већа од 2,04 m.*

Размак између задње осовине вучног возила и предње осовине приколице и прикључног возила са централном осовином не сме бити мањи од 3,00 m.*

Осовински размак приколица са централном осовином или крутом рудом, у сврхе утврђивања односа са задњим препустом возила представља растојање од осе спајања прикључног уређаја до средишње линије групе осовина.*

Највећи дозвољени задњи препуст возила може износити највише 60% укупног размака осовина.*

Изузетно од става б. овог члана за возила код којих је задњи препуст већи од 60% укупног осовинског размака, управљивост возила у погледу препуста возила мора

бити према декларацији произвођача возила, односно усаглашена са прописом којим се уређује испитивање возила.*

Изузетно од става 6. овог члана одредбе за возила са уграђеним уређајима за обављање одређених радњи, која су регистрована у Републици Србији до 18. септембра 2010. године, препуст може изнети више од 63% укупног размака осовина.*

Изузетно од става 6. овог члана за возила која су регистрована у Републици Србији од 18. септембра 2010. године до дана ступања на снагу овог правилника, препуст може изнети највише 63% укупног размака осовина.*

Највећа дозвољена толеранција у дужини возила износи 0,5% од прописаних вредности.*

Одредба става 6. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1973. године.*

Одредба става 6. овог члана не односи се на возила врсте Т_R.*

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 18.

Највећа дозвољена ширина возила износи 2,55 m, осим:

- 1) за радну машину, возила врсте S и трактор на који је постављен прикључак за извођење радова за које највећа дозвољена ширина износи – 3,00 m;***
- 2) за возило врста N и O са климатизованом фиксном или измењивом надградњом** са зидом дебљине преко 45 mm, за које највећа дозвољена ширина износи – 2,6 m;**
- 3) за возило врсте N које има изменљиве уређаје за одржавање путева, за које највећа дозвољена ширина износи – 3,00 m.**

Изузетно од става 1. овог члана, ширина возила не обухвата прекорачења која могу настати услед деформација пнеуматика у зони налегања на коловоз, постављања ланаца за снег и уградње габаритних светала, показивача правца скретања, спољњег огледала, светала за осветљавање пута, еластичних блатобрана и друге додатне опреме еластично везане за чврсту конструкцију возила.

Сви зглобно или еластично везани делови из става 2. овог члана, кад се преклопе уз чврсту конструкцију возила, морају бити унутар прописане највеће дозвољене ширине возила, а остали делови – унутар прописане највеће дозвољене ширине из овог члана, увећане за вредност дозвољеног одступања од највише 1%.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

Изузетно од одредбе члана 18. став 1. тачка 1) овог правилника највећа дозвољена ширина комбајна износи* 3,50* m.***

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 63/2017

***Службени гласник РС, број 104/2018

Члан 19.

Највећа дозвољена висина возила износи – 4,0 m, осим возила врсте L, за које највећа дозвољена висина износи – 2,5 m.

Клиренс возила мора омогућавати да возило оптерећено до највеће дозвољене масе може да пређе препреку висине 10 cm.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

Члан 20.

Моторна возила, као и скупови возила, морају имати такве уређаје да приликом вожње у кругу од 360°, најистуренија тачка возила мора бити вођена по кругу пречника од највише 25 m, при чему се габарити возила морају кретати у појасу највеће ширине 7,2 m.

Члан 21.

Највећа дозвољена укупна маса моторног возила и скупа возила износи 40 t.

Укупна маса моторног возила или приколица не сме да прелази вредност највеће дозвољене масе возила која је декларисана на произвођачким таблицама моторног возила или приколица.

Укупна маса скупа возила не сме да буде већа од највеће дозвољене масе скупа возила која је декларисана на произвођачким таблицама скупа возила. Уколико овај податак није познат, укупна маса прикључног возила не сме бити већа од укупне масе вучног возила за више од 50 %.

Укупна маса моторног возила не сме да прелази следеће вредности, и то:

1) за двоосовинско моторно возило, **осим аутобуса*** – 18 t;**

1а) за двоосовински аутобус – 19,5 t;***

1б) за двоосовинско моторно возила са погоним на алтернативна горива – 19 t од чега се највише једна тона односи на масу коју захтева технологија алтернативних горива;****

2) за троосовинско моторно возило – 25 t, односно 26 t ако је **погонска*** осовина опремљена са удвојеним пнеуматичима и ваздушним ослањањем или ослањањем које се прихвата као еквивалентно, или где је свака **погонска*** осовина опремљена са

удвојеним пнеуматцима и при чему максимално осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,5 t;

2а) за троосовинско моторно возило са погоном на алтернативна горива – 26 t односно 27 t, од чега се највише једна тона односи на масу коју захтева технологија алтернативних горива, ако је погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматцима и ваздушним ослањањем или ослањањем које се прихвата као еквивалентно или где је свака погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматцима и при чему максимално осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,5 t;****

3) за четвороосовинско моторно возило са најмање две управљајуће осовине – 32 t, ако је погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматцима и ваздушним ослањањем или ослањањем које се прихвата као еквивалентно, или где је свака погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматцима и при чему максимално осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,5 t*;

4) за троосовински зглобни аутобус – 28 t;

4а) за троосовински зглобни аутобус са погоном на алтернативна горива – 29 t од чега се највише једна тона односи на масу коју захтева технологија алтернативних горива;****

5) за лаки трицикл – 0,57 t;

6) за тешки трицикл – 1,3 t;

7) за тешки трицикл за превоз терета – 2,5 t;

8) за лаки четвороцикл – 0,55 t;

9) за тешки четвороцикл за превоз лица – 0,60 t;

10) за тешки четвороцикл за превоз терета – 1,55 t.

Укупна маса **приколице*** не сме да прелази, и то:

1) за једноосовинску приколицу – 10 t;

2) за двоосовинску приколицу – 18 t;

3) за троосовинску приколицу – 24 t.

Укупна маса скупа возила не сме да прелази, и то:

1) скупа возила са 5 или 6 осовина:

(1) за двоосовинско моторно возило са троосовинском приколицом – 40 t,

(2) за троосовинско моторно возило са **двоосовинском***** или троосовинском приколицом – 40 t;

2) тегљача с полуприколицом с укупно 5 или 6 осовина:

- (1) за двоосовински тегљач са^{***} троосовинском полуприколицом – 40 t,
(2) за троосовински тегљач са двоосовинском^{***} или троосовинском полуприколицом – 40 t,

(2а) за двоосовински тегљач са троосовинском полуприколицом када превози контејнер или више контејнера, односно измењиве^{} надградње (транспортне судове)^{****} највеће укупне дужине 45-стопа – 42 t;^{***}**

(3) за троосовински тегљач са двоосовинском или троосовинском полуприколицом када превози контејнер или више контејнера, односно измењиве^{} надградње (транспортне судове)^{****} највеће укупне дужине 45-стопа – 44 t.^{***};**

3) скупа возила с четири осовине који се састоји од двоосовинског моторног возила и двоосовинске приколице – 36 t;

4) тегљача с полуприколицом са укупно 4 осовине, при чему су и тегљач и полуприколица двоосовински, а за случај да је размак између осовина полуприколице:

(1) од 1,3 m и не прелази 1,8 m ($1,3 \leq d \leq 1,8$) – 36 t;^{}**

(2) прелази 1,8 m ($d > 1,8$) – 36 t, односно 38 t када је највећа дозвољена маса вучног возила 18 t и највеће дозвољено оптерећење двоструке осовине полуприколице 20 t, при чему су погонске осовине опремљене удвојеним пнеуматичима и ваздушним ослањањем или ослањањем које се прихвата као еквивалентно.*

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 102/2012

**Службени гласник РС, број 19/2013

***Службени гласник РС, број 108/2016

****Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 22.

Осовинско оптерећење возила не сме да прелази вредности декларисане од стране произвођача и наведене на произвођачкој таблици на возилу.*

Осовинско оптерећење возила односно скупа возила у стању мировања на хоризонталној подлози не сме прелазити:*

1) за једну гоњену осовину – 10 t;*

2) за једну погонску осовину – 11,5 t;*

Укупно оптерећење две осовине моторних возила, и које имају међусобно растојање:*

1) до 1,0 m ($d < 1,0$) не сме да прелази 11,5 t,*

2) од 1,0 m до 1,3 m ($1,0 \leq d < 1,3$) не сме да прелази 16 t; *

3) од 1,3 m до 1,8 m ($1,3 \leq d < 1,8$) не сме да прелази 18 t, односно 19 t ако је погонска осовина опремљена удвојеним пнеуматицима и ваздушним ослањањем, или ослањањем које се прихвата као еквивалентно, или где је свака погонска осовина опремљена са удвојеним пнеуматицима и при чему максимално осовинско оптерећење било које осовине не прелази 9,5 t; *

Укупно оптерећење две осовине прикључних возила са међусобним растојањем: *

1) до 1,0 m ($d < 1,0$) не сме да прелази 11 t; *

2) од 1,0 m до 1,3 m ($1,0 \leq d < 1,3$) не сме да прелази 16 t; *

3) од 1,3 m до 1,8 m ($1,3 \leq d < 1,8$) не сме да прелази 18 t; *

4) од 1,8 m или веће ($d \geq 1,8$) не сме да прелази 20 t; *

Укупно оптерећење три осовине прикључних возила са међусобним растојањем: *

1) које не прелази 1,3 m ($d \leq 1,3$) не сме да прелази 21 t; *

2) које прелази 1,3 m и не прелази 1,4 m ($1,3 < d \leq 1,4$) не сме да прелази 24 t. *

На погонске тачкове возила врсте L, M и N, ако је возило оптерећено и у стању мировања на хоризонталној равни, мора деловати најмање једна четвртина укупне масе возила, односно скупа возила. *

На тачкове управљачке осовине возила врсте L, M и N, ако је возило оптерећено и у мировању на хоризонталној површини, мора деловати најмање једна петина укупне масе возила. *

Одредбе овог члана не односе се на војна возила. *

*Службени гласник РС, број 102/2012

Члан 23.

Највећа дозвољена маса возила са тачковима без пнеуматика износи за возило које има тачкове * од метала, пуне гуме, пластике или сличног материјала, и то са:

1) једном осовином – 1,2 t;

2) две осовине – 3,0 t.

Тачкови од метала, пуне гуме, пластике или сличног материјала морају бити равни. Елементи којим су тачкови причвршћени морају имати равну главу и не смеју да буду ван равни тачка. *

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 24.

Однос највеће номиналне снаге мотора, односно највеће трајне номиналне снаге електромотора и највеће дозвољене масе возила, односно скупа возила, мора бити најмање 5 kW/t. У случају вучних возила или тегљача за вучу полуприколица намењених за транспорт недељивих терета, однос највеће номиналне снаге мотора, односно највеће трајне номиналне снаге електромотора и највеће дозвољене масе скупа возила мора бити најмање 2 kW/t.*

Одредба става 1. овог члана не односи се на тракторе за пољопривреду и шумарство и возила врсте К5а.*

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 93/2019

IV. УРЕЂАЈИ НА МОТОРНИМ И ПРИКЉУЧНИМ ВОЗИЛИМА

1. Уређаји за управљање возилом — систем за управљање

Члан 25.

Уређај за управљање возилом на сваком возилу мора испуњавати захтеве једнообразних техничких услова, бити поуздан и изведен тако да возач може лако, брзо и на сигуран начин мењати правац кретања возила.

Возила врсте М и N, осим **возила од историјског значаја (олдтајмер)*** возила дипломатских, конзуларних и културних представништава, мисија страних држава и представништава међународних организација са седиштем у Републици Србији и њиховог особља, први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2012. године не смеју имати команду уређаја за управљање и друге команде директно везане за процес управљања возилом на десној страни.

Уређај за управљање моторним возилом, осим **возилом од историјског значаја (олдтајмер)*** возилом врсте L, T и C, мора бити такав да се предњи точкови возила који се налазе у положају заокретања, при кретању возила по хоризонталној равној површини, после ослобађања команде управљача, сами враћају ка положају за праволинијско кретање.

Изузетно од става 2. овог члана друге врсте специјалних возила врсте N као и возила врсте TR могу имати команду уређаја за управљање и друге команде директно везане за процес управљања возилом на десној страни ако намена возила то захтева.

Одредба става 3. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

*Службени гласник РС, број 108/2016

2. Уређаји за заустављање возила — кочни систем

Члан 26.

Уређаји за заустављање (у даљем тексту: кочни систем) мора да омогући возачу да на безбедан, брз и ефикасан начин прогресивно смањује брзину кретања возила, или да заустави возило или да задржи возило у месту ако је оно већ заустављено, без обзира на брзину којом се оно креће и оптерећење возила ако је оно у декларисаним границама, а на путу са уздужним нагибом на коме је предвиђено кретање тог возила.

Кочни систем мора да задовољи техничке услове прописане једнообразним техничким условима, односно услове прописане овим правилником.

Члан 27.*

Кочне облоге морају да задовоље техничке услове прописане једнообразним техничким условима, односно услове прописане овим правилником.*

Кочне облоге не смеју да садрже азбест.*

Кочни дискови и кочни добоши морају да задовоље техничке услове прописане једнообразним техничким условима, односно услове прописане овим правилником и да имају идентификациони код.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 28.

Код возила која су опремљена пнеуматичким кочним системима, осим трактора, **возила врсте R и S*** и туристичког воза, морају да постоје контролни прикључци за **мерење**** притиска ваздуха ради одређивања сила кочења на свакој осовини у току коришћења возила, и то:

1) у сваком независном кругу кочног система, на најближем и најприступачнијем месту најнеповољније постављеног кочног цилиндра са становишта мерења времена одзива према одговарајућем правилнику;

2) код кочних система у којима постоји уређај за модулацију притиска према одговарајућем правилнику, испред и иза тог уређаја, на најближем доступном месту. Ако је тај уређај пнеуматички управљан, потребно је да постоји допунски контролни прикључак ради симулирања оптерећеног стања. Уколико такав уређај не постоји, довољан је један контролни прикључак који треба да буде еквивалентан напред поменутом прикључку постављеном иза регулатора притиска.

Контролни прикључци треба да буду тако постављени да може лако да им се приђе са земље или из возила, и то:

1) на најближем и најприступачнијем месту код најнеповољније постављеног уређаја за смештај енергије у складу са одговарајућим правилником;

2) у сваком независном кругу кочног система, како би се омогућила провера улазног и излазног притиска целог преносног вода.

Контролни прикључци треба да буду у складу са тачком 4 стандарда SRPS ISO 3583:1994 („Службени лист СРЈ”, број 20/94).

Доступност контролним прикључцима не сме да буде ограничена изменама уређаја и опреме или изменама у конструкцији возила.

Постизање** највеће силе кочења треба да се омогући при статичким условима на уређају са ваљцима за мерење силе кочења.

За возила из става 1. овог члана морају да буду обезбеђени подаци у складу са захтевима једнообразних техничких услова, при чему је обухваћена и декларација референтних сила кочења.

Референтне силе кочења морају бити одређене за свако возило, осим трактора и возила врсте R и S, са пнеуматичким кочним системом, на уређају са ваљцима за мерење силе кочења.**

Референтне силе кочења морају бити декларисане на такав начин да возило може да задовољи кочне коефицијенте за релевантну врсту возила.**

Подаци за пнеуматичке кочне системе о испитивању функционалности и ефикасности морају да се налазе на возилу, на видном месту и да буду неизбрисиви или да буду слободно доступни на неки други начин (приручници, електронски записи података и сл.).**

Подаци о сложеним електронским системима на возилу, који имају утицај на кочење, морају бити лако доступни, у циљу провере исправности њиховог рада, према захтевима једнообразних техничких услова у погледу рада сложених електронских система на возилу.**

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 29.

Систем за кочење остварује следеће функције, под условима предвиђеним у овом правилнику, и то:

- 1) радно кочење;
- 2) помоћно кочење;
- 3) паркирно кочење;
- 4) дуготрајно успоравање.

Радно кочење омогућава возачу да може на безбедан, брз и ефикасан начин прогресивно да смањује брзину кретања возила, или да га заустави, без обзира на брзину којом се оно креће и оптерећење возила ако је оно у декларисаним границама, а на путу са уздужним нагибом на коме је предвиђено кретање тог возила. Кочно дејство радног кочења мора бити такво да омогућава постепено мењање тог кочног дејства. Кочно дејство мора да буде такво да возач оствари ово кочно дејство са свог седишта, без скидања руку са команде уређаја за управљање.

Помоћно кочење омогућава да се возило успори и заустави ако дође до највише једног отказа у преносном систему радног кочења, са регулисаним интензитетом кочења, при чему једна рука возача мора бити слободна ради управљања возилом.

Паркирно кочење омогућава, да се помоћу одговарајућег механичког уређаја, спречи покретање заустављеног возила, при чему се на моторном возилу изводи тако да га возач може употребити са возачког места, а на прикључном возилу тако да га возач може употребити са возачког места или помоћу команде на прикључном возилу.

Дуготрајно успоравање возила омогућава успоравање возила при кретању возила на путу са уздужним падом, и изводи се тако да га возач може употребити са возачког места, при чему једна рука возача мора бити слободна ради управљања возилом.

Члан 30.*

Против блокирајући систем (у даљем тексту: ABS) део је радног кочења који аутоматски регулише проклизавање точкова, у правцу обртања, за време кочења.*

У случају отказа ABS, радно кочење мора обезбедити прописане функције и задовољити прописане нормативе кочења.*

Сва серијски произведена возила врста M2, M3, N2, N3, O3 и O4 регистрована први пут у Републици Србији након 1. марта 2011. године, морају да буду опремљена ABS, осим возила произведених као SF покретне дизалице пре 1. јануара 2002. године* и возила SF произведених са шест и више осовина и возила SK произведених пре 1. јануара 2002. године.******

Брисани су ранији ст. 4. и 5. (види члан 9. Правилника - 63/2017-28)

Контрола исправности ABS мора бити обезбеђена путем оптичког индикатора који мора бити у видном пољу возача.*

Откази у оквиру електричног преносног механизма ABS, који утичу на систем у погледу његове функционалности и перформанси морају бити сигнализирани возачу путем жутог оптичког упозоравајућег сигнала. Упозоравајући сигнал може бити непрекидан или трептући.*

Моторно возило, са ABS, које је предвиђено да вуче прикључно возило мора да буде опремљено и оптичким индикатором, који се налази у видном пољу возача за контролу исправности система ABS прикључног возила.*

Возило мора бити опремљено системом за упозоравање возача у случају појаве неисправности која утиче на стварање или пренос командног сигнала или повратног сигнала у систему електронске контроле стабилности возила.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

***Службени гласник РС, број 45/2018

Члан 31.

Радно кочење морају имати сва возила осим:

- 1) прикључних возила врсте O₁;
- 2) прикључних возила врсте R₁, ако њихова највећа дозвољена маса не прелази масу вучног возила спремног за вожњу, као и возила врсте K₁ и S1*;
- 3) прикључних возила врсте R₂ највеће дозвољене масе до 3 t, ако њихова највећа дозвољена маса не прелази масу вучног возила спремног за вожњу и када се такав скуп возила креће брзином мањом од 30 km/h.

Радно кочење са инерционом командом на прикључним возилима, осим на полуприколицама, може бити изведено за врсте:

- 1) O₁ и O₂;
- 2) R₂ и S*;
- 3) R₃ највеће дозвољене масе до 8 t и када се такав скуп возила креће брзином мањом од 25 km/h и када радно кочење делује на тачкове задње осовине;
- 4) R₃ највеће дозвољене масе до 8 t и када се такав скуп возила креће брзином мањом од 40 km/h и када радно кочење делује на све тачкове приколице;
- 5) K_{5b} – приколице у саставу туристичког воза.

Помоћно кочење морају имати: сва возила врсте M и N, возила врсте T ако је њихова највећа конструктивна брзина већа од 30 km/h, возила врсте L₅ и L₇ ако њихова највећа дозвољена маса прелази 1 t.

Паркирно кочење морају имати сва возила, осим возила врста L₁, L₂, L₃, L₄, L₆, Tm, S, R1* и O₁.

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан 31а*

Рад електричног регенеративног кочења не сме бити ометен од стране магнетних или електричних поља.*

Код возила опремљених ABS, ABS мора да управља радом електричног регенеративног кочења.*

Електрични регенеративни кочни систем категорије А подразумева електрични регенеративни кочни систем који није део система за радно кочење.*

Електрични регенеративни кочни систем категорије В подразумева електрични регенеративни кочни систем који је део система за радно кочење.*

У случају отказа у електричном преносном механизму система за паркирно кочење, било која ненамерна активација система за паркирно кочење мора бити спречена.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 32.

Систем за дуготрајно успоравање морају да имају сва моторна возила, први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, врсте М₃ и остала моторна возила преко 9 t највеће дозвољене масе, чија је највећа конструктивна брзина већа од 40 km/h, ако само уз систем за дуготрајно успоравање испуњавају захтеве једнообразних техничких услова.

Команда којом се активира дуготрајно успоравање моторних возила из претходног става овог члана, ако су она намењена за вучу прикључних возила, мора истовремено да обезбеди и активирање дуготрајног успоравања тих возила.

Радно кочење приколица и прикључних возила са централном осовином, чија највећа дозвољена маса прелази 9 t, и полуприколица чија највећа дозвољена маса умањена за највеће дозвољено статичко вертикално оптерећење на седло тегљача прелази 9 t, мора обезбедити дуготрајно успоравање када је активирано дуготрајно успоравање вучног возила.

Систем за дуготрајно успоравање моторног возила из става 1. овог члана мора обезбедити функцију дуготрајног успоравања прикључног возила са кочним коефицијентом од најмање 10%.

Систем за дуготрајно успоравање може бити активиран од стране граничника брзине у циљу одржавања највеће подешене ограничене брзине возила.

Систем за дуготрајно успоравање морају имати сва моторна возила осим возила врсте Т, највеће дозвољене масе преко 5 t, која су предвиђена за вучу приколица највеће дозвољене масе преко 7 t, односно полуприколица са седлом чија је највећа дозвољена маса, која умањена за масу која оптерећује седло већа од 7 t и на моторним возилима највеће дозвољене масе преко 9 t, а која су први пут регистрована у Републици Србији од 1. јануара 1980. године до 1. јула 2011. године.

Члан 33.

Радно, помоћно и паркирно кочење моторних возила, осим на возилима врста L, Т, С и К, изводе се са најмање две независне команде, с тим што радно и паркирно кочење не могу имати исту команду.

Кочни систем на моторним возилима са истом командом за радно и помоћно кочење мора имати паркирно кочење које се може активирати док је возило у покрету.

На моторним возилима која имају радно кочење са једним преносним кругом, радно и помоћно кочење не могу имати исту команду. У том случају, помоћно кочење мора имати посебну команду, или она може бити иста са командом паркирног кочења ако се паркирно кочење може регулисати и активирати када је возило у покрету.

Радно кочење прикључног возила, осим возила са инерцијом командом, мора да буде активирано истом оном командом којом се активира и радно кочење вучног возила.

Радно кочење прикључног возила, осим возила са инерцијом командом, мора да буде активирано истом оном командом којом се активира и помоћно кочење вучног возила.

Члан 34.

Кочни систем мора бити заптивен ради спречавања непотребног губитка кочног флуида.

Ако се у кочном систему користи пренос кочне команде помоћу електричне енергије, онда такав кочни систем мора да задовољи све прописане перформансе за односну врсту возила и када овај пренос кочне команде не ради. У том случају на возилу мора да постоји звучни и/или оптички сигнал упозорења који се активира у тренутку настанка неисправности у преносу кочне команде помоћу електричне енергије, а који престаје да ради када се та неисправност отклони.

Кочни систем возила са пуним серво дејством мора бити изведен тако да капацитет резервоара, након осам узастопних активирања радног кочења, са пуним ходом команде, без допуњавања, мора обезбедити кочење према нормативима одређеним за помоћно кочење.

Радно кочење са делимичним серво дејством, на моторним возилима, мора, у случају отказа тог серво механизма, обезбедити кочење са оствареним нормативима за помоћно кочење.

Након отказа у једном кочном кругу, други круг мора обезбедити кочење према нормативима одређеним за помоћно кочење, без угрожавања стабилности возила током кочења, као и активирање радног кочења прикључног возила.

Возило које има радно кочење са пуним серво дејством мора бити опремљено индикаторима, за сваки круг кочења, који дају оптички или звучни сигнал који се активира када ниво енергије у систему падне до границе која обезбеђује још четири узастопна кочења са пуним ходом команде а да при томе остане енергије за једно активирање са нормативом за помоћно кочење.

Члан 35.

Прикључна возила која имају радно кочење са пнеуматичким преносним механизмом, осим возила врсте R и приколица у саставу туристичког воза, морају бити повезана са кочним системом вучног возила са најмање два вода, од којих један служи за пренос команде кочења са вучног возила а преостали за напајање прикључног возила из система напајања вучног возила.

Прикључна возила, која имају радно кочење, морају бити опремљена уређајем који обезбеђује аутоматско активирање радног кочења у случају прекида везе кочних система вучног и прикључног возила. Прикључна возила највеће дозвољене масе до 1,5 t не морају бити опремљени тим уређајем ако су опремљена додатним везама (ланци, челично уже и др.), које у случају отказа основног уређаја за спајање возила, обезбеђују везу вучног и прикључног возила при чему руда прикључног возила не сме да падне на тло или скрене у страну – до безбедног заустављања скупа возила.

Ако откаже кочни систем на прикључном возилу радно кочење вучног возила мора обезбедити кочење таквог скупа возила са оствареним нормативима за помоћно

кочење. Код скупа возила радно кочење вучног и прикључног возила морају бити тако подешени да обезбеђују да кочење прикључног возила, осим оних са инерцијом командом, **буде у складу са једнообразним техничким условима у погледу компатибилности кочења вучног и прикључног возила** *.

Код моторних и прикључних возила дејство радног кочења мора бити на одговарајући начин расподељено по осовинама и точковима возила, као и међу возилима у скупу возила.

Возила са уграђеним уређајима који обезбеђују непрекидно подешавање интензитета кочења сразмерно промени оптерећења морају имати, на видном месту, декларисане податке о улазно- излазним карактеристикама тих уређаја. **Возила врсте R, произведена након 30. јуна 2018. године, чија највећа конструктивна брзина прелази 40 km/h, морају имати уређај за аутоматско подешавање силе кочења сразмерно промени оптерећења.** *

Одредба става 1. овог члана не односи се на прикључна возила највеће дозвољене масе преко 7 t која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1978. године.

Одредба става 2. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 36.

Радно кочење возила врста L, M, N и прикључних возила врста O мора дејствовати на све точкове.

Кочнице на мопедима, мотоциклима, трициклима и четвороциклима морају бити уграђене и изведене за сваки точак у складу са једнообразним техничким условима.

Кочнице на бициклима морају бити уграђене и изведене за сваки точак у складу са техничким условима.

Веза између точкова и извршних елемената кочних површина (кочница) радног, помоћног и паркирног кочења мора бити чврста и поуздана.

Кочнице морају бити тако изведене да омогућавају лако, ручно или аутоматско, подешавање зазора у зависности од потрошености кочних облога. На возилима врста T, R3 и R4 чија највећа конструктивна брзина прелази 40 km/h произведеним након 30. јуна 2018. године, као и на возилима која имају ABS, подешавање зазора у зависности од потрошености кочних облога мора бити аутоматско. Остала возила врсте R произведена након 30. јуна 2018. године, морају имати могућност ручног подешавања зазора у кочницама. *

На моторним возилима која се погоне акумулисано електричном енергијом, радно или помоћно кочење може бити изведено као електроотпорна или електромагнетна кочница.

На моторним возилима са хидростатичким преносом снаге функција **радног кочења** * може бити, делимично или у потпуности, остварена разликом притисака у овом систему.

На прикључним возилима са више од две осовине, први пут регистрована у Републици Србији до 1. јануара 2013. године, точкови једне осовине не морају бити кочени.

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 37.

Возила врста L₁ и L₃ морају бити опремљена са два система радног кочења са независним командама и преносима, од којих један делује најмање на предњи точак, а други најмање на задњи точак.

Системи радног кочења из става 1. овог члана, могу имати заједничку команду кочења под условом да отказ у једном кочном систему не утиче на ефикасност другог.

Возила из става 1. овог члана не морају поседовати систем за паркирно кочење.

Члан 38.

Возила врста L₂, L₅, L₆ и L₇ морају бити опремљени са:

- 1) два независна система радног кочења који заједно активирани обезбеђују кочење свих точкова, или
- 2) радним кочењем који делује на све точкове и помоћним кочењем, при чему помоћно кочење може бити и паркирно кочење.

Возила врсте L₅ и L₇ морају имати паркирно кочење који делује на точак или точкове најмање једне осовине. Систем за паркирно кочење мора бити независан од система радног кочења који делује на другу осовину или осовине и може бити један од система наведених у ставу 1. тачка 1) овог члана.

Члан 39.

Возила врсте L₄ морају имати систем за кочење уграђен и изведен са два система радног кочења са независним командама и преносима, од којих један делује најмање на предњи точак, а други најмање на задњи точак. Бочни точак мора бити кочен системом радног кочења, ако без кочења тог точка, возило не задовољава норматив ефикасности радног кочења.

Систем радног кочења, који делује на бочни точак, се активира истом командом као и систем радног кочења задњег точка.

Члан 40.

Возила врсте Т, С и К_{5а} морају имати радно и паркирно кочење. Радно кочење мора деловати на оба точка најмање задње осовине код возила Т₁, Т₂ и К₅, под условом да је сила кочења равномерно распоређена на оба точка, а код осталих мора деловати на све точкове.

Возило врсте Т, С и К_{5а} опремљено радним кочењем са пуним серво дејством мора бити опремљено индикаторима, за сваки круг кочења, који дају оптички или звучни сигнал, када акумулисана енергија у кругу падне испод 65% радног притиска.

Код возила врсте Т, С и К_{5а} опремљеног радним кочењем са делимичним серво дејством, резерва енергије мора бити толика да се у случају престанка рада мотора возило може зауставити према нормативима за радно кочење, а у случају отказа било којег дела преносног система кочења, мора постојати могућност заустављања трактора са успорењем које износи бар 50% од норматива за радно кочење.

Тракторима се може додати највише два прикључна возила под условом да се скуп возила креће брзином мањом од 40 km/h и када радно кочење делује на све точкове скупа.

Возила врсте Т_м морају имати најмање један систем радног кочења на предњој или задњој осовини, с тим да у случају отказа кочења на једном точку мора бити исправно кочење на другом.

Возила врсте Т_Р и К, осим возила врсте К₁, морају да имају радно кочење.

Члан 41.*

Оцена исправности рада кочног система се може донети у односу на тзв. референтне силе кочења, као алтернатива испитивању у односу на минимално прописане кочне коефицијенте за возила са пнеуматичким кочним системом. Измерене силе кочења на уређају за мерење силе кочења – кочним ваљцима, у односу на притисак активирања кочница, морају бити веће или једнаке у односу на силе кочења измерене у тренутку хомологације кочног система возила.*

Произвођач возила је дужан да обезбеди податке о вредностима измерених референтних сила кочења.*

Кочни коефицијент је процентуални однос успорења возила и убрзања земљине теже, при чему се при прорачуну кочног коефицијента, у смислу овог правилника, може користити и заокружена вредност убрзање земљине теже од 10 m/s².*

Утврђивање вредности кочног коефицијента може се извршити мерењем успорења или мерењем сила кочења на обиму точкова возила и изражава се у процентима. Вредност кочног коефицијента, у случају мерења сила кочења, се израчунава као однос збира сила кочења остварених на обиму точкова и укупне тежине возила која представља производ укупне масе возила и убрзања земљине теже. Изузетно, при прорачуну кочног коефицијента система за радно кочење полуприколице уместо укупне тежине користи се тежина која представља збир осовинских оптерећења полуприколице помножен са убрзањем земљине теже.

Податак о осовинском оптерећењу обезбеђује се из произвођачке таблице или техничке документације произвођача возила или документа о утврђивању техничких података издатог од надлежне организације или мерењем осовинског оптерећења.*

У Табели 1. дати су нормативи кочног коефицијента радног и помоћног кочења, односно најмање вредности кочног коефицијента радног, односно помоћног кочења, које морају бити остварене при активирању команде радног, односно помоћног кочења, за возила која су први пут регистрована пре 1. јануара 2017. године и при чему силе активирања команди нису већа од вредности које су дате у истој табели.*

У Табели 2. дати су нормативи кочног коефицијента радног и помоћног кочења, односно најмање вредности кочног коефицијента радног, односно помоћног кочења, које морају бити остварене при активирању команде радног, односно помоћног кочења, за возила која су произведена или први пут регистрована после 1. јануара 2017. године.*

Изузетно од става 6. овог члана нормативи из табеле 2. важе за возила врсте L, T, R, C, S и K_{5a} K_{5b} која су произведена или први пут регистрована након 30. јуна 2018. године.*

Табела 1.*

ВРСТА ВОЗИЛ А	РАДНО КОЧЕЊЕ			ПОМОЋНО КОЧЕЊЕ**		
	Кочни коефиције нт	Сила активирања		Кочни коефиције нт	Сила активирања	
		Ножно активира ње	Ручно активира ње		Ножно активира ње	Ручно активира ње
	K _r ≥ [%]	F ≤ [daN]	F ≤ [daN]	K _p ≥ [%]	F ≤ [daN]	F ≤ [daN]
L	40	50	20	20	50	20
M1	50	50	-	20	50	40
M ₂ , M ₃	50	70	-	20	70	60
N	45	70	-	20	70	60
O	40	p _k ≤ 6,5 bar*	-	-	-	-
T, C, K _{5a}	25	60	40	-	-	-
R, S, K ₅ b	25	-	-	-	-	-

Табела 2.*

ВРСТА ВОЗИ ЛА	РАДНО КОЧЕЊЕ			ПОМОЋНО КОЧЕЊЕ**		
	Кочни кофицијент	Сила активирања		Кочни кофициј ент	Сила активирања	
		Ножно активира ње	Ручно активира ње		Ножно активира ње	Ручно активира ње
	$K_r \geq [\%]$	$F \leq [\text{daN}]$	$F \leq [\text{daN}]$	$K_p \geq [\%]$	$F \leq [\text{daN}]$	$F \leq [\text{daN}]$
L ₁	42	50	20	20	50	20
L ₂ , L ₆	40	50	20	20	50	20
L ₃ ,	50	50	20	20	50	20
L ₄	46	50	20	20	50	20
L ₅ , L ₇	44	50	20	20	50	20
M ₁	58	50	-	20	50	40
M ₂ , M ₃	50	70	-	20	70	60
N ₁ , N ₂ , N ₃	50	70	-	20	70	60
O ₁ ⁽¹⁾ O ₂ , O ₃ , O ₄ ,	45 (полуприкол ице) 50 (приколице)	$p_k \leq 6,5$ bar*	-	-	-	-
T, C, K _{5a}	35 (50(2))		60	40	-	-
R ₁ ⁽¹⁾ , R ₂ , R ₃ , R ₄ , S(1) , K _{5b}	35(50(3))	-	-	-	-	-

* „ p_k ” је притисак у командном воду приликом кочења у двоводним пнеуматичким системима.

** Вредности за „помоћно кочење” у Табели 1. и 2. су дате за случај када је помоћно кочење изведено као посебан систем.

(1) Уколико је уграђен систем за радно кочење*

(2) За возила врсте T чија највећа конструктивна брзина прелази 30 km/h *

(3) За возила врсте S и R чија највећа конструктивна брзина прелази 30 km/h *

Вредности кочног коефицијента које су најмање једнаке нормативима кочног коефицијента дате у табелама 1. и 2. овог члана морају се остварити у свим дозвољеним условима оптерећења возила. Прописани нормативи кочног коефицијента за возила врсте T, односно R и S примењују се и при мерењу успорења скупа возила који чине трактор и прикључна возила за трактор врсте R, односно S.*

Паркирно кочење моторног возила, мора обезбедити кочење са кочним коефицијентом од 15%. Паркирно кочење прикључног возила, када је прекинута веза кочног система вучног и прикључног возила, односно кад се ручно активира команда паркирног кочења мора обезбедити кочење са кочним коефицијентом од 15%.*

Сила којом се дејствује на команду система за паркирно кочење за путничке аутомобиле и тракторе не сме бити већа од 40 daN, а за друга моторна возила не сме бити већа од 60 daN.*

Највећа дозвољена разлика сила кочења за радно кочење, на точковима исте осовине, у било ком тренутку од када прва сила кочења достигне једну трећину своје максималне вредности, до тренутка када су на оба точка постигнуте највеће силе кочења, износи 30%. За основицу израчунавања процента разлике силе кочења на точковима исте осовине, у сваком тренутку, узима се већа сила кочења у том тренутку.*

Нормативи из ст. 5, 6. и 9. овог члана примењују се, приликом испитивања уређајем за мерење кочних сила, при чему се кочни коефицијент рачуна као однос збира највећих сила кочења (измерених, односно измерених и коригованим односом тренутног и највећег притиска у систему кочења појединачних осовина и припадајућих измерених сила) по обиму сваког од точкова и укупне масе возила, и изражава се у процентима.*

Неуједначеност силе кочења по обрту точка не сме бити већа од 20%. Процент неуједначености силе кочења израчунава се на приближно половини највеће силе кочења. За основицу израчунавања процента неуједначености силе кочења узима се највећа сила кочења измерена при томе.*

Систем радног кочења, на возилима са ножном командом кочења, мора да издржи силу на команди кочења од 100 daN.*

Тачка кључања течности у кочном систему не сме да буде нижа од 155 °C, односно кочна течност не сме да има више од 4% влаге.*

Мерење успорења возила у покрету врши се под следећим условима:*

1) површина по којој се возило креће мора бити водоравна, равна, сува и са савременим коловозним застором;*

2) брзина возила на почетку кочења износи најмање 50 km/h за путничка возила, односно 40 km/h за остала моторна возила, а за возила која не могу постићи те брзине најмање 80% од њихове највеће конструктивне брзине.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

3. Светлосно и светлосно сигнални уређаји

Члан 42.

Под светлосно и светлосно сигналним уређајима на моторним и прикључним возилима односно светлима, у смислу овог правилника, подразумевају се:

- 1) уређаји за осветљавање пута;
- 2) уређаји за означавање возила;
- 3) уређаји за давање светлосних знакова.

Осветљене рекламне површине могу да се користе само ако емитују светлост управно на правац кретања возила под условом да не прелазе дозвољене габарите возила, да су безбедно учвршћена за вожњу до највеће конструктивне брзине кретања возила и да обликом односно садржином не ометају или вређају друге учеснике у саобраћају.

Члан 43.

Светлосно и светлосно сигнални уређаји, постављени на предњој страни моторног и прикључног возила, не смеју давати светлост црвене боје видљиву са предње стране возила нити светлост беле боје од светала и рефлектујућих материја постављених на задњој страни возила, односно видљивих са задње стране возила.

Одредба става 1. овог члана не односи се на светла за осветљавање пута при вожњи уназад, покретно светло за истраживање (рефлектор), светла за осветљавање задње регистарске таблице и регистарску таблицу са белом рефлектујућом материјом, контурне ознаке, као и на црвено трепћуће светло на возилима под пратњом.

Члан 44.

Истоветни светлосно и светлосно сигнални уређаји који су удвојени на моторном возилу на три или више точкава, морају бити постављени у истој хоризонталној равни и симетрично у односу на уздужну вертикалну раван возила и морају бити исте величине и боје и дејствовати истовремено уједначеним светлосним интензитетом.

Уређаји за давање светлосних знакова за означавање правца кретања возила (показивачи правца) и паркирна светла не морају да дејствују истовремено.

Уређаји из става 1. овог члана, ако су комбиновано изведени, морају да испуњавају услове прописане за сваки поједини уређај.

Члан 45.

Уређаји за осветљавање пута на предњој страни возила морају бити повезани тако да се не могу укључити док се не укључе задња и предња позициона светла и светла за осветљавање задње регистарске таблице, осим кад се користе за давање светлосних знакова.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

а) Уређаји за осветљавање пута

Члан 46.

Под уређајима за осветљавање пута на моторним и прикључним возилима, у смислу овог правилника, подразумевају се:

1) главни фарови;

2) светла за маглу;

брисана је ранија тачка 3) (види члан 10. Правилника - 63/2017-28)

3)* светла за вожњу уназад;

4)* фарови и светла за осветљавање места на коме се изводе радови;

5)* покретни фар (рефлектор).

Главни фарови могу бити изведени тако да имају:

1) дуго светло;

2) кратко светло;

3) дуго и кратко светло.

Светлосни извори морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима.

Светлосна опрема мора бити хомологована и уграђена према једнообразним техничким условима.

Изузетно од става 3. овог члана светлосни извори уређаја из става 1. тач. 4) и 5) овог члана не морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима.**

Изузетно од става 4. овог члана светлосна опрема уређаја из става 1. тач. 4) и 5) овог члана не мора бити хомологована према једнообразним техничким условима.**

*Службени гласник РС, број 63/2017

**Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 47.

Главни фарови на моторним возилима на четири или више точкова, **осим на возилима врсте Tm,*** и на моторним возилима на три точка која су шири од 1,3 m морају бити уграђени и изведени као два или четири главна фара, од којих два за кратко светло. Главни фарови на моторним возилима на два точка и моторним возилима на три точка, која нису шири од 1,3 m, као и на инвалидским моторним колицима, морају бити уграђени и изведени као један главни фар или два главна фара, од којих један за кратко светло.

Једно или више симетрично постављених светала за осветљавање пута на бициклима и мопедима морају бити изведена и причвршћена на предњој страни возила. Мотоцикли с три точка и четвороцикли који су шири од 1,3 m морају имати два светла за осветљавање пута симетрично распоређена према уздужној вертикалној равни возила.

Светла за осветљавање пута на моторним возилима која на равном путу не могу развити брзину кретања већу од 30 km/h, на запрежном возилу и на туристичком возу могу бити уграђена и изведена само као кратка светла.

Светла на запрежном возилу и мотокултиватору морају бити изведена као најмање једно бело светло постављено на предњој страни возила тако да је светлост коју даје видљива само за учеснике у саобраћају који се налазе испред запрежног возила и као најмање једно црвено светло постављено на задњој страни возила тако да је светлост коју даје видљива само за учеснике у саобраћају који се налазе иза запрежног возила.

Светлост главних фарова мора бити беле боје.

Унутрашње ивице светлећих површина фарова кратког светла морају бити једна од друге удаљене најмање 0,6 m, а спољне ивице - највише 0,4 m од бочно најјстуреније тачке возила осим код возила врста T и C.

Удаљеност горње ивице светлеће површине фарова кратког светла не сме бити већа од 1,2 m, а удаљеност доње ивице светлеће површине не сме бити мања од 0,5 m од површине пута, осим на возилима врсте N3, T и C код којих је максимална дозвољена висина горње ивице светлеће површине фарова 1,5 m.

Светлост коју дају уређаји из става 2. овог члана мора бити беле боје, а удаљеност светлеће површине тог светла од површине пута не сме бити мања од 0,4 m ни већа од 1,2 m.

У главне фарове могу бити уграђена предња позициона светла.

Када се укључе дуга светла за осветљавање пута, мора аутоматски да светли контролна плава лампа на контролној табли возила.

Главни фарови морају бити повезани тако да прелаз са светлости дугог светла на светлост кратког светла и обрнуто буде истовремен и путем исте команде.

Главни фарови морају бити електрично повезани тако да се укључују истовремено са предњим позиционим светлима, задњим позиционим светлима, габаритним светлима и светлом задње регистарске таблице.

Одредба става 5. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. октобра 1982. године код којих могу бити и жуте боје.

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан 48.

У случају да је возило врсте М или N опремљено кратким светлима са гасним извором светлости, **који има флукс већи од 2.000 лумена*** обавезан део главних фарова кратког светла је и уређај за чишћење фарова.

Возила врста М и N морају имати уређај за нивелацију снопа главних светала у складу са једнообразним техничким условима. Овај уређај може бити са ручним или аутоматским подешавањем. У случају да је возило опремљено кратким светлима са гасним извором светлости овај уређај мора бити аутоматски.

Возило може имати фарове са динамичким праћењем вожње кроз кривину, које може бити изведено као закретање фарова или укључивање једног од светала за маглу.

*Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 49.

Светлосни снап кратког светла, осим трактора, мора бити у стању да осветли најмање 40 m, а највише 80 m пута, а светлосни снап дугог светла – најмање 100 m пута испред возила ноћу, при нормалној видљивости, и то при равномерно оптерећеном моторном возилу на хоризонталној површини. Светлосни снап кратког светла мора бити изведен као десносмерни асиметрични, а за врсте L и T може бити изведен и као симетрични, у складу са једнообразним техничким условима. На возилима код којих постоји могућност избора облика снопа према страни на којој се обавља саобраћај обавезно се мора изабрати положај за десносмерни саобраћај.

Светлосни снап кратког светла трактора и туристичког воза мора бити у стању да осветли најмање 10 m, а највише 30 m пута.

Светла за маглу на моторном возилу морају бити изведени и подешени тако да осветљени део равног пута испред возила није дужи од 35 m. Светлосни снап фарова за маглу мора бити у складу са једнообразним техничким условима.

Кратко светло на бициклу или мопеду мора бити изведено и подешено тако да осветљени део равног пута није дужи од 50 m ни краћи од 10 m.

Светла на запрежном возилу и мотокултиватору морају бити изведена тако да се светлост коју она дају, ноћу при доброј видљивости, може видети на удаљености од најмање 150 m.

Усмереност фарова мерена реглоскопом, изражена као процентуални однос висине фарова и дужине осветљеног дела пута кратким светлом, не сме одступати од вредности које је дао произвођач возила за више од 0,5%, односно не сме прекорачити вредности одређене овим правилником.

Најмања осветљеност, за возила први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2012. године, мерена реглоскопом у зони највеће осветљености дугог светла мора бити за возила врсте L – 8 lux, за возила врста M, N, T, C и K са нехалогеним сијалицама – 16 lux, за возила врста M, N, T и C са халогеним сијалицама са две жарне нити најмање – 24 lux, за возила врста M, N, T и C са халогеним сијалицама са једном жарном нити најмање – 32 lux, за возила врста L, M и N са гасним извором светла – 35 lux након 4 секунде од укључења али не више од – 180 lux, за возила врсте M, N, T и C при укљученом кратком светлу не више од – 4 lux.

Члан 50.

Светла за вожњу уназад на моторним возилима, осим возила врсте L, T, C и K, која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2011. године, морају бити уграђена и изведена тако да дају светлост беле боје, према једнообразним техничким условима.

Светла за вожњу уназад морају бити уграђена на свим прикључним возилима, осим возила врсте O1, R и S, на којима могу бити уграђена. Светла за вожњу уназад морају бити изведена тако да дају светлост беле боје, према једнообразним техничким условима.*

Удаљеност горње ивице светлеће површине светла за вожњу уназад може износити највише 1,2 m, а удаљеност доње ивице светлеће површине таквог светла може износити најмање 0,25 m од површине пута.

Светло за вожњу уназад, мора имати прекидач који се аутоматски укључује у моменту укључивања хода уназад, и то кад је у електричној инсталацији омогућен рад мотору.

Одредба става 4. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1983. године.

*Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 51.

Светла за маглу на моторним возилима на четири или више тачкова и на моторним возилима на три тачка која су шири од 1,3 m могу бити уграђени и изведени као два светла за маглу, а на мотоциклима као један или два симетрично постављена светла за маглу, тако да дају светлост беле или жуте боје.

Светла за маглу не смеју се постављати на висину већу од висине на којој су постављени фарови кратког светла.

Удаљеност доње ивице светлеће површине светла за маглу од површине пута не сме бити мања од 0,25 m. Спољна ивица светлеће површине светла за маглу не сме бити

удаљена више од 0,4 m од бочно најјистуреније тачке возила осим на возилима врсте Т и С.

Светло за маглу мора бити повезано тако да се може укључити независно од дугих (кратких) светала возила.

Светла за маглу могу бити повезани са системом за динамичко осветљавање пута при скретању, при чему се аутоматски активира само једно од светала.

Светло за маглу мора имати посебан прекидач.

Члан 52.

Брисан је (види члан 11. Правилника - 63/2017-28)

Члан 53.

Фарови и светла за осветљавање места на коме се изводе радови, могу бити уграђени и изведени на возилу тако да дају светлост беле боје и да не ометају остале учеснике у саобраћају.

Возила која имају додатне фарове и светла која су уграђена ван простора предвиђених овим правилником (додатни фарови на крову и сл.) морају поседовати покривку за ове фарове и светла.

Члан 54.

Покретни фар (рефлектор) сме се поставити само на возилу органа унутрашњих послова, возилу намењеном за хитну медицинску помоћ, возилу саобраћајне инспекције, ватрогасном возилу, возилу намењеном за одржавање путева и инсталација, као и на возилу намењеном за пружање помоћи на путу, и мора бити уграђен и изведен тако да даје светлост беле или жуте боје и да се може укључити само ако су укључена и позициона светла.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

б) Уређаји за означавање возила

Члан 55.

Под уређајима за означавање моторних и прикључних возила, у смислу овог правилника, подразумевају се:

- 1) предња позициона светла;
- 2) задња позициона светла;
- 2а) дневна светла;***
- 3) задње светло за маглу;
- 4) паркирна светла;
- 5) габаритна светла;

- 6) светла задње регистарске таблице;
- 7) ротациона и трепћућа светла;
- 8) катадиоптери;
- 9) светла за означавање возила посебних намена (такси, јавни градски превоз, обука возача, возила путне помоћи и сл.);
- 10) ознаке дугих, тешких и спорих возила као и рефлективне површине за означавање контуре возила и рефлективни рекламни натписи.

*Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 56.

Уређаји за означавање возила морају бити хомологовани и уграђени према једнообразним техничким условима.

Изузетно од става 1. овог члана светла за означавање возила посебних намена из члана 55. став 1. тачка 9) и рефлективни рекламни натписи из члана 55. став 1. тачка 10) не морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима.

Члан 57.

Предња позициона светла на моторном возилу на четири или више точкава, осим на возилима врсте Tm, и на моторном возилу на три точка, која су шира од 1,3 m, као и на прикључном возилу, осим на возилу врсте R и S, ширине преко 1,6 m, морају бити уграђена и изведена као два предња позициона светла, а на моторном возилу на два точка и на моторном возилу на три точка која нису шира од 1,3 m као једно предње позиционо светло тако да дају светлост беле боје.*

Ако је уграђено једно предње позиционо светло, оно мора бити постављено у уздужној средњој равни возила.

Ако су уграђена два предња позициона светла, удаљеност спољне ивице светлеће површине од бочно најистуреније тачке возила не сме бити већа од 0,4 m код моторних возила, односно 0,15 m код прикључних возила осим код возила врсте T и C.

Удаљеност светлеће површине предњег позиционог светла од површине пута не сме бити мања од 0,25 m ни већа од 1,5 m.**

Изузетно од става 4. овог члана, за врсте возила O1 и O2, као и за све остале врсте возила код којих облик надградње онемогућава висину у предвиђеној горњој граници од 1,5 m удаљеност светлеће површине предњег позиционог светла од површине пута не сме бити већа од 2,1 m.**

Предња позициона светла могу бити уграђена у главне фарове.

Предња позициона светла морају да се укључују истовремено са задњим позиционим светлима, габаритним светлима и светлом задње регистарске таблице и морају бити укључена када су укључена светла главних фарова.

Одредба става 1. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1980. године.

Одредба става 3. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 58.

Задња позициона светла на моторном возилу на четири или више тачкова, **осим на возилима врсте Tm,** * моторном возилу на три тачка која су шири од 1,3 m и на прикључном возилу морају бити уграђена и изведена као два задња позициона светла, а на моторном возилу на два тачка и моторном возилу на три тачка која нису шири од 1,3 m као једно или два задња позициона светла тако да дају светлост црвене боје.

Ако је уграђено једно задње позиционо светло, оно мора бити постављено у уздужној средњој равни возила,

Ако су уграђена два задња позициона светла, удаљеност спољне ивице светлеће површине не сме бити већа од 0,4 m од бочно најистуреније тачке возила.

Удаљеност светлеће површине задњег позиционог светла од површине пута не сме бити мања од 0,35 m ни већа од 1,5 m.**

Изузетно од става 4. овог члана, за возила код којих облик надградње онемогућава висину у предвиђеној горњој граници од 1,5 m и уколико нису уграђена додатна опциона светла, удаљеност светлеће површине задњег позиционог светла од површине пута не сме бити већа од 2,1 m. Уколико су уграђена додатна опциона светла, треба да буду уграђена на што већем вертикалном растојању које дозвољава надградња, али не мање од 0,6 m изнад обавезног светла.**

Задња позициона светла морају да се укључују истовремено са предњим позиционим светлима, габаритним светлима и светлом задње регистарске таблице и морају бити укључена када су укључена светла главних фарова.

Једно или два симетрично постављена задња позициона светла црвене боје на бициклима и мопедима мора бити изведено и причвршћено на задњој страни возила. Мотоцикли с три тачка и четвороцикли који су шири од 1,3 m морају имати два задња позициона светла симетрично распоређена према уздужној вертикалној равни возила.

Удаљеност светлеће површине светла из става 6. овог члана, од површине пута не сме бити мања од 0,25 m ни већа од 0,9 m.

Светло из става 6. овог члана може бити изведено заједно са катадиоптером.

Одредба става 6. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1978. године.

Изузетно од става 1. овог члана возило врсте S, када је то предвидео произвођач, не мора имати задња позициона светла ако возило не заклања позициона светла трактора који вуче то возило и мора бити означено запречним таблама у складу са одредбама члана 66. овог правилника.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 58а*

Светлост дневног светла мора бити беле боје. Дневно светло може бити уграђено у друга светла. Место уградње дневног светла одговара правилима која важе за главне фарове возила.*

Изузетно од става 1. овог члана, место уградње дневног светла може се налазити на удаљености доње ивице светлеће површине од површине пута која не сме бити мања од 0,25 m.*

При употреби дневног светла није обавезно да буду укључена предња и задња позициона светла, габаритна светла ни светло задње регистарске таблице.*

Дневно светло се употребљава само по дану и доброј видљивости.*

Укључивање главних фарова уместо дневног светла (и обрнуто) може бити изведено и аутоматским уређајем на возилу.*

*Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 59.

На возилима први пут регистрованим у Републици Србији након 1. марта 2011. године морају бити уграђена и изведена задња светла за маглу према једнообразним техничким условима, осим за возила врста L, T, C, R, S* и K.

Задња светла за маглу могу бити изведена као једно или два светла. Ако је изведено као једно светло тада се мора налазити, у односу на средњу уздужну вертикалну раван возила, на левој страни возила односно центар светла може пролазити кроз средњу уздужну вертикалну раван возила.***

Удаљеност светлеће површине задњег светла за маглу од површине пута не сме бити мања од 0,25 m ни већа од 1 m. Уколико је задње светло за маглу груписано са било којим задњим светлом, или код задњег светла за маглу возила врсте N3G, максимална удаљеност светлеће површине од површине пута може бити повећана до 1,2 m.**

Задње светло за маглу може да се укључи само путем посебног прекидача.

Задње светло за маглу мора бити повезано тако да се може укључити само ако су укључена позициона светла и бар једно светло за осветљавање пута.

Контрола укључености задњег светла за маглу мора бити обезбеђена путем контролне лампе жуте или зелене боје.

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

***Службени гласник РС, број 70/2018

Члан 60.

Паркирна светла на моторним и прикључним возилима могу бити постављена и изведена на следећи начин, и то:

- 1) на бочној страни возила – у виду посебног светла које према предњој страни возила даје светлост беле боје, а према задњој страни возила светлост црвене боје;
- 2) на предњој и задњој страни возила – у виду светла која дају, и то: предња светла – светлост беле боје усмерену унапред, а задња светла – светлост црвене боје усмерену уназад, с тим да предње светло може бити уграђено заједно са предњим позиционим светлом или главним фаром, а задње светло заједно са задњим позиционим светлом и са стоп светлом, или само са стоп светлом, или само са задњим позиционим светлом.

Удаљеност светлеће површине паркирног светла од површине пута не сме бити мања од 0,35 m ни већа од 1,9 m.

Члан 61.*

Моторна и прикључна возила која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, осим возила врста Т, Тm, TR, С, К, R и S и чија ширина износи више од 2,1 m морају имати габаритна светла.*

Габаритна светла могу бити постављена и на возилима чија ширина износи од 1,8 m до 2,1 m.*

Габаритна светла морају бити уграђена и изведена на следећи начин, и то тако да се:*

- 1) на предњем делу возила из ст. 1. и 2. овог члана постављају два или четири светла која дају светлост беле боје усмерену унапред;*
- 2) на задњем делу возила из ст. 1. и 2. овог члана постављају два или четири светла која дају светлост црвене боје усмерену уназад.*

Габаритна светла морају бити постављена на растојању не већем од 400 mm од бочних ивица возила.*

Габаритна светла на предњем делу возила морају бити постављена на горњем делу моторног возила и на највећој могућој висини прилагођеној ширини, конструкцији и радним захтевима прикључног возила.*

Габаритна светла на задњем делу возила морају бити постављена на највећој могућој висини прилагођеној ширини, конструкцији и радним захтевима возила.*

Уколико су на једном крају возила постављена четири габаритна светла, парови светала морају бити удаљени што је могуће више по висини.*

Габаритна светла морају бити хомологована и уграђена према једнообразним техничким условима.*

Габаритна светла на возилима којима се превозе опасни терети могу бити постављена и изведена тако да задовоље један од услова из става 3. овог члана.*

Сва возила дужа од 6 m (приколице – мере се заједно са рудом) осим туристичког воза, први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, морају имати жута бочна светла за означавање у складу са једнообразним техничким условима. Задње бочно светло за означавање може бити црвене боје ако се комбинује са задњим позиционим светлом, задњим габаритним светлом, задњим светлом за маглу, стоп светлом или му је део светлеће површине заједнички са задњим катадиоптером. Задње бочно светло за означавање мора бити наранџасте боје ако трепери заједно са задњим показивачем правца.*

Најмање растојање бочног светла од хоризонталне подлоге је 0,25 m, а највеће 1,5 m (2,1 m уколико облик каросерије не дозвољава другачије).*

У средњој трећини возила мора постојати најмање једно бочно светло.*

Прво бочно светло не сме бити даље од 3 m од предњег краја возила, а последње не сме бити више од 1 m од задњег краја возила.*

Међусобно растојање бочних светала не сме прећи 3 m осим у случају да структура возила то не дозвољава, тада се растојање може повећати до 4 m.*

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.*

*Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 62.

Светло задње регистарске таблице, мора бити уграђено и изведено на возилима, осим на возилима врсте L6, L7, Tm, R и S, тако да даје светлост беле боје и да се по таблици распростире равномерно, без тамних или изразито светлих места.*

Светлост која се одбија од регистарске таблице не сме да бљешти, а извор светлости не сме да буде непосредно видљив за учеснике у саобраћају који се крећу иза возила.

Светлост која осветљава задњу регистарску таблицу мора бити таква да је ноћу, при доброј видљивости, могуће читати ознаке и бројеве на таблици са удаљености од најмање 20 m.

Светло задње регистарске таблице мора бити повезано на исти прекидач којим се укључују и позициона светла.

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан 63.

Ротациона и трепћућа светла на возилима могу бити изведена тако да дају само светлост жуте, црвене или плаве боје и морају бити постављена на највишем месту возила и видљива са свих страна.

Члан 64.

Катадиоптери на моторним возилима на четири или више тачкова, **осим на возилима врсте Tm,*** и моторним возилима на три тачка која су шира од 1,3 m морају бити уграђени и изведени као два задња катадиоптера црвене боје, а на моторним возилима на два тачка и моторним возилима на три тачка која нису шира од 1,3 m – као један задњи катадиоптер црвене боје и не смеју бити троугластог облика.

Један или два, симетрично распоређена према уздужној вертикалној равни возила, не троугласта катадиоптера црвене боје морају бити уграђена и изведена на задњој страни мопеда, мотоцикла, мотоцикла с три тачка и четвороцикла, а по један катадиоптер жуте или наранџасте боје на свакој страни педале (с предње и задње стране) за мопеде са педалама.

Мотоцикли с три тачка и четвороцикли шири од 1 m морају имати два не троугласта катадиоптера црвене боје, симетрично распоређена према уздужној вертикалној равни возила, максимално удаљена од бочне ивице возила 0,4 m.

Два предња бела катадиоптера на прикључном возилу и моторном возилу са скривајућим фаровима морају бити уграђена и изведена тако да не смеју бити троугластог облика. Сва остала возила могу имати предње катадиоптере.

Два задња црвена катадиоптера на прикључном возилу морају бити уграђена и изведена у облику равностраног троугла, са врхом окренутим навише и страницом величине најмање 0,15 m.

Ако је на возилу уграђено више од два катадиоптера, они морају бити у пару.

Катадиоптер мора имати светлећу површину од најмање 20 cm².

Катадиоптери на возилу морају бити постављени вертикално на површину пута.

Удаљеност светлеће површине катадиоптера од површине пута не сме бити већа од 0,9 m ни мања од 0,35 m, осим код возила на два или три тачка, код којих најмања удаљеност од површине пута може износити 0,25 m.

Ако је уграђен само један предњи или само један задњи катадиоптер, он мора бити постављен у уздужној средњој равни возила.

Ако су уграђена два предња или два задња катадиоптера истог типа, удаљеност спољашњих ивица светлећих површина тих катадиоптера не сме бити већа од 0,4 m од бочно најистуренијих тачака возила, а удаљеност између унутрашњих ивица мора износити најмање 0,6 m.

На возилима врста Т и С, код којих су постављена два пара задњих катадиоптера један пар мора задовољавати захтеве једнообразних техничких услова.

Предњи и задњи катадиоптери могу бити уграђени заједно са одговарајућим предњим или задњим светлима.***

На моторним возилима чија дужина прелази 6 m и свим прикључним возилима, први пут регистрованим у Републици Србији након 1. марта 2011. године морају бити уграђени бочни катадиоптери жуте боје према једнообразним техничким условима.

Катадиоптери на запрежним возилима и мотокултиватору морају бити уграђени и изведени као два катадиоптера црвене боје, * симетрично постављена на задњој страни возила, тако да су ноћу, при доброј видљивости, видљива са удаљености од најмање 100 m кад су осветљена дугим светлом моторног возила.

Рефлектујућа површина катадиоптера на запрежним возилима и мотокултиватору не сме бити мање од 0,3 m ни више од 1 m удаљена од површине пута. Међусобно растојање рефлектујућих површина катадиоптера не сме бити мање од 0,5 m.

Рефлектујућа површина појединих катадиоптера мора износити најмање 20 cm².

Рефлектујућа површина катадиоптера црвене боје на задњој страни возила из ст. 2. и 3. овог члана мора бити најмање 8 cm².

На бочним страницама предњег и задњег точка бицикла морају бити изведена рефлектујућа тела која рефлектују светлост беле или жуте боје.

Одредба става 4. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1970. године.

Одредбе става 14. овог члана не односе се на војна возила.**

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

***Службени гласник РС, број 70/2018

Члан 65.

Светла за означавање возила посебних намена смеју се употребљавати само на одговарајућим возилима, као на пример на возилима такси превоза, јавног градског превоза, обука возача, возила путне помоћи и сл.

Светла за означавање возила посебних намена морају бити тако конструисана да се приликом употребе не могу од стране других учесника у саобраћају погрешно протумачити, морају бити безбедно учвршћена за употребу до највеће конструктивне брзине возила и таквог облика и садржине да не ометају друге учеснике у саобраћају односно немају увредљиву садржину.

Члан 66.*

Ознаке дугих и тешких возила морају бити хомологоване и постављене према једнообразним техничким условима.*

Ознаке тешких моторних возила обавезне су за зглобне аутобусе класе II и III, возила врсте N₂ чија је највећа дозвољена маса већа од 7,5 t, возила врсте N₃ осим тегљача за поуприколице. Ознаке дугих возила обавезне су за возила врсте O₁, O₂ и O₃ чија највећа дужина прелази 8 m и возила врсте O₄.*

Ознаке спорих возила обавезне су за возила врста M, N, O, T, Tm, TR, C, R, S, K1 и K5a чија највећа конструктивна брзина не прелази 30 km/h и морају бити хомологоване и постављене према једнообразним техничким условима.**

Табла за означавање спорих возила поставља се увек на задњу страну спорог возила и то тако да је врх засеченог троугла окренут на горе, док му је основица паралелна са површином коловоза.*

Рефлективне површине за означавање контура возила морају бити хомологоване према једнообразним техничким условима.*

Рефлективне површине за означавање контура возила морају бити уграђене на возила која су шира од 2,1 m, дужа од 6 m и то на возила врсте O₃ и O₄ и на возила врсте N₂, највеће дозвољене масе веће од 7,5 t, и возила врсте N₃ осим на шасији теретног возила, некомплетном возилу и тегљачу.*

Рефлективне површине могу бити уграђене на тачкове возила врсте L.*

Запречне табле морају постојати на:*

- 1) возилима ширим од 2,55 m;*
- 2) теретним и прикључним возилима чији терет прелази најудаљенију тачку на задњој страни возила;*
- 3) на прикључку за извођење радова када је постављен на возилу које учествује у саобраћају на путу.*

Запречне табле морају бити израђене и постављене у складу са стандардом SRPS.Z.S2.855.*

На возилима врсте S која су шире од 2,55 m постављају се две запречне табле на најистуренијем делу леве и десне стране задњег дела возила. Ове табле се постављају и на предњем делу ових возила када су шира од трактора које их вуче. Ако је истовремено обезбеђена видљивост запречних табле за учеснике у саобраћају који долазе у сусрет возилу и учеснике у саобраћају који се крећу иза возила, запречне табле могу бити постављене само на задњем делу возила.*

Запречне табле морају постојати и на возилима врсте S која нису шире од 2,55 m када је то прописано одредбама овог правилника, при чему мора постојати најмање једна запречна табла постављена на левој страни задњег дела возила.*

Запречне табле се постављају и на прикључку за извођење радова, када је он постављен на возилу које учествује у саобраћају на путу, на исти начин који је прописан и за возила врсте S која су шире од 2,55 m. Када прикључак за извођење радова, који је постављен на предњем делу возила које учествује у саобраћају на путу, прелази ширину возила, запречне табле морају бити постављене на местима која обезбеђују видљивост запречних табле за учеснике у саобраћају који долазе у сусрет возилу и учеснике у саобраћају који се крећу иза возила.*

Примери постављања ознака из ст. 1. и 3. овог члана дати су у Прилогу 1 који је оштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.*

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 67.

Рефлективни део рекламних натписа – графичких симбола на возилу мора бити једноставан, без адреса и бројева телефона, и да не одвлачи пажњу другим учесницима у саобраћају*.

Висина слова у рефлективном делу рекламног написа мора бити између 300 mm и 1000 mm, а укупна површина рефлективног дела наслова не сме прећи 2 m².

*Службени гласник РС, број 70/2018

в) Уређаји за давање светлосних знакова

Члан 68.

Под уређајима за давање светлосних знакова, у смислу овог правилника, подразумевају се:

- 1) стоп светла;
- 2) показивачи правца;
- 3) уређај за истовремено укључивање свих показивача правца;
- 4) светлосни знак упозорења.

Члан 69.

Стоп светла на моторном возилу на четири или више точкава, моторном возилу на три точка која су шира од 1,3 m и на прикључном возилу морају бити уграђена и изведена као најмање два стоп светла на задњој страни возила, а на моторном возилу на два точка и моторном возилу на три точка која нису шира од 1,3 m и лаком четвороциклу и четвороциклу као најмање једно стоп светло на задњој страни возила тако да дају светлост црвене боје.

Моторна возила врсте М1 први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2011. године морају имати уграђено треће стоп светло на средњој уздужној равни возила.

Моторна возила **и прикључна возила**,* која на равном путу не могу развити брзину кретања већу од 25 km/h не морају имати стоп светло.

Ако је на возилу уграђено само једно или више стоп светала, она морају бити постављена симетрично у односу на уздужну средњу раван возила. Ова одредба се односи и на уградњу додатних стоп светала. Уколико није могуће због конструктивних разлога поставити стоп светло на средњу подужу раван, оно може бити и померено за максимално 0,15 m.

Ако су на возилу уграђена два стоп светла, удаљеност између унутрашњих ивица светлећих површина не сме бити мања од 0,6 m, а удаљеност од спољне ивице возила не више од 0,4 m.

Удаљеност светлеће површине стоп светла од површине пута не сме бити мања од 0,35 m ни већа од 1,5 m.**

Изузетно од става 6. овог члана, за возила код којих облик надградње онемогућава висину у предвиђеној горњој граници од 1,5 m и уколико нису уграђена додатна опциона светла, удаљеност светлеће површине стоп светла од површине пута не сме бити већа од 2,1 m. Уколико су уграђена додатна опциона светла, треба да буду уграђена на што већем вертикалном растојању које дозвољава надградња, али не мање од 0,6 m изнад обавезног светла.**

Сва возила могу имати уграђена додатна стоп светла. Додатна светла се морају поставити симетрично у односу на уздужну раван возила и на висину која није мања од 0,6 m у односу на већ постављена стоп светла.

Стоп светла могу бити уграђена заједно са другим задњим светлима.

Стоп светла морају бити повезана тако да се укључују при употреби радне кочнице возила. При интензивном кочењу стоп светла могу имати уграђен трепћући ефекат у складу са једнообразним техничким условима.

Изузетно од става 1. овог члана возило врсте S, када је то предвидео произвођач, не мора имати стоп светла ако возило не заклања стоп светла трактора који вуче то возило.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 70.

Показивачи правца на моторном возилу на три, четири или више точкава, **осим на возилима врсте Tm,*** и на прикључном возилу морају бити уграђени и изведени на следећи начин, и то:

1) на моторном возилу које није дуже од 6 m:

- (1) два предња бочна и два задња показивача правца,
- (2) два предња, два задња и два бочна показивача правца,
- (3) два предња и два задња показивача правца;

2) на моторном возилу које је дуже од 6 m и на вучном моторном возилу осим на возилима која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1978. године за која се примењују одредбе из става 1. тачка 1):

- (1) два предња бочна и два задња показивача правца,
- (2) два предња, два бочна и два задња показивача правца;

3) на прикључном возилу — два задња показивача правца.

Показивачи правца на моторном возилу на два точка, **осим на возилима врсте L1, морају***** бити уграђени и изведени као:

- 1) два предња и два задња показивача правца, или
- 2) два показивача правца на управљачу, видљива спреда и позади.

Светлост показивача правца мора бити жуте боје.

Учесталост трептања показивача правца треба, по правилу, да износи 90 периода у минути, с тим што су дозвољена одступања тако да учесталост трептања износи најмање 60, односно највише 120 периода у минути (90 ± 30 периода у минути).

Од тренутка укључивања показивача правца, емитовање светлости мора уследити најкасније за једну секунду, а први престанак емитовања светлости мора уследити најкасније за 1,5 секунду.

Удаљеност спољне ивице светлеће површине показивача правца од бочно најјстуреније тачке возила не сме бити већа од 0,4 m.

Удаљеност доњих ивица светлећих површина показивача правца категорија 1, 1a, 1b, 2a и 2b од површине пута не сме бити мања од 0,35 m ни већа од 1,5 m.

Уколико конструкција возила онемогућава висину у предвиђеној горњој граници од 1,5 m и уколико нису уграђена додатна опциона светла, висина се може повећати на 2,3 m за бочне показиваче правца категорија 5 и 6, као и на 2,1 m за показиваче правца категорија 1, 1a, 1b, 2a и 2b.**

Брисан је ранији став 8. (види члан 27. Правилника - 108/2016-49)

Показивачи правца који се налазе на бочној страни возила не смеју бити удаљени више од 1,8 m од предње површине возила, изузетно 2,5 m код возила код којих се не могу одржати минимални углови видљивости.

Укључивање показивача правца мора бити независно од укључивања било ког другог светла на возилу.

Сви показивачи правца, постављени на истој страни возила, морају се укључивати и искључивати путем исте команде.

Контрола функционисања показивача правца мора бити обезбеђена путем оптичке или звучне контролне направе.

Возила врста М и N први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, морају обавезно имати контролу функционисања рада показивача правца и путем оптичке и звучне контролне направе у складу са једнообразним техничким условима.

Уређај за истовремено укључивање свих показивача правца на моторним возилима из става 1. овог члана мора бити уграђен и изведен тако да се може укључити посебним прекидачем, а контрола функционисања мора се обезбедити путем црвене контролне лампе која је у видном пољу возача.

Показивачи правца могу имати уграђен аутоматски трепћући ефекат при интензивном кочењу у складу са једнообразним техничким условима.

Светлосни знак упозорења је уређај који може бити уграђен у моторно возило. Команда уређаја мора бити тако конструисана да омогући једноставну и недвосмислену употребу ове команде.

Одредбе ст. 3. и 5. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Изузетно од става 1. овог члана возило врсте S, када је то предвидео произвођач, не мора имати показиваче правца ако возило не заклања показиваче правца трактора који вуче то возило.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

***Службени гласник РС, број 93/2019

4. Уређаји који омогућавају нормалну видљивост

Члан 71.

Под уређајима на возилима који омогућавају нормалну видљивост у саобраћају на путу, у смислу овог правилника, подразумевају се:

- 1) ветробран и спољна прозорска окна кабине и каросерије;
- 2) уређај за брисање ветробрана (у даљем тексту: брисач ветробрана);
- 3) уређај за квашење спољне стране ветробрана (у даљем тексту: перач ветробрана);
- 4) огледало које возачу омогућава осматрање пута и саобраћаја (у даљем тексту: возачко огледало).

Члан 72.

Ветробран и сва стакла на моторном или прикључном возилу, осим предњег ветробрана на* возилима врсте** М1 хомологованог типа без ветробрана,*** L1, L2, L3, L4, L5 без кабине,** L6 без кабине, L7 без кабине, Tm и трактори без кабине***, морају бити хомологовани и уграђени у складу са одредбама једнообразних техничких услова. Ветробрани морају бити слојевити – ламинирани, односно не смеју бити од каљеног (са ознаком у знаку хомологације „TOUGHENED” или „TEMPERED”) стакла ни када се накнадно замењују, осим за возила чија највећа брзина не прелази 40 km/h.*

Ветробран се не сме накнадно затамњивати.*

Бочна окна у равни возача могу бити накнадно затамњена тако да укупна вредност пригушења светла не прелази 30%. Остала стакла на возилу могу бити накнадно затамњена без ограничења укупне вредности пригушења светла при чему на возилу морају бити уграђена два бочна* возачка огледала**.*

Степен рефлексije стакала на возилу не сме прелазити 15% како не би дошло до заслепљивања других учесника у саобраћају.*

Одредбе ст. 3. и 4. овог члана не односе се на возила којима се превозе председник Републике, председник Владе, председник Народне скупштине, као и на одређена возила која употребљавају односно користе органи унутрашњих послова, службе безбедности и службе за ванредне ситуације, одређена војна возила и возила намењена за хитну медицинску помоћ, која се користе за послове који захтевају накнадно затамњење.*

Возила која употребљавају, односно користе органи унутрашњих послова, службе безбедности и службе за ванредне ситуације, војна возила и возила намењена за хитну медицинску помоћ, из става 5. овог члана, одређује надлежни министар, руководилац органа односно руководилац установе.*

Одредба става 1. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована у Републици Србији пре 20. децембра 1986. године*

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 108/2016

***Службени гласник РС, број 63/2017

****Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 73.

Брисачи ветробрана на моторном возилу, осим на возилима врсте* М1 хомологованог типа без ветробрана*** L1, L2, L3, L4, L5 без кабине,* L6 без кабине, L7 без кабине, Tm и трактори без кабине**, морају бити уграђени и изведени тако да буду поуздани и да омогуће брисање што веће површине ветробрана под свим временским условима, као и неопходну видљивост кроз ветробран.*

Рад укључених брисача ветробрана не сме трајно ангажовати пажњу возача.

Одредбе овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

***Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 74.

Возила која имају уграђене брисаче ветробрана морају имати и пераче ветробрана. Перач ветробрана на моторном возилу мора бити уграђен и изведен тако да омогућава праће што веће површине ветробрана.

Одредбе овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Члан 75.

Возачко огледало на моторном возилу мора бити уграђено и изведено као најмање:

1) једно возачко огледало на трактору врсте Т1 и путничким возилима са највише два седишта, као и на мотоциклу који је произведен, односно први пут регистрован након 1. јануара 1970. године.

2) два возачка огледала на возилима врсте L₂, * L₃ **, L₄, L₅, L₆, L₇, ако су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, и на трактору врста Т2 до Т5 као и на туристичком возу;*

3) два возачка огледала на путничком аутомобилу са четири или више седишта, од којих је једно смештено унутар каросерије, а друго изван каросерије на левој страни возила;

4) два возачка огледала на аутобусу, путничком аутомобилу који вуче камп приколицу и тролејбусу са обе спољашње стране предњег дела ових возила и једно возачко огледало унутар каросерије;

5) два возачка огледала на теретним возилима са обе спољашње стране предњег дела тих возила.

Возачко огледало мора бити хомологовано и уграђено према једнообразним техничким условима.

Возачко огледало мора бити постављено тако да возачу омогућава осматрање пута и саобраћаја иза возила, односно скупа возила, и кад се у возилу налази највећи дозвољени број лица, односно и кад је возило натоварено. Возачко огледало мора бити зглобно везано за лежиште свог носача тако да се може поставити у било који положај ради осматрања пута и саобраћаја иза возила и да у постављеном положају остане и при нормалним потресима за време кретања возила. Возачко огледало постављено

унутар каросерије возила врсте M₁ мора се налазити на месту на коме га возач са свог седишта може подешавати руком.

Површина возачког огледала мора имати такве оптичке карактеристике да не проузрокује знатнију деформацију слике и боје предмета и да није подложна штетном дејству атмосферских прилика.

Површина возачког огледала која рефлектује слику може бити равна или благо испупчена (конвексна) или комбинована. Радијус испупчености површине возачког огледала не сме бити мањи од 80 cm.

Површина возачког огледала мора износити, и то:

1) огледала смештеног унутар каросерије и изван каросерије путничког аутомобила – најмање 60 cm²;

2) огледала смештених изван каросерије осталих моторних возила – најмање 150 cm² ако им је површина испупчена, односно најмање 300 cm² ако им је површина равна;

3) огледала на возилима врсте L₂, L₃, L₄, L₅ и L₆ – најмање 50 cm².*

Ако је на возилу врсте M₁, обзиром на конструкцију каросерије, или укупно пригушење светла кроз задње стакло веће од 50 %, неизводљива употреба огледала унутар каросерије тада такво возило мора имати најмање два спољна огледала са бочних страна возила.

Одредбе ст. 5. и 6. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Одредбе става 1. тач. 3), 4) и 5) овог члана не односе се на: путничке аутомобиле до четири седишта и путничке аутомобиле који вуку камп приколицу, која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. маја 1985. године.

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 75а*

Возила врсте N₂ и N₃ морају да имају додатна широкоугаона огледала и огледала за осматрање непосредне околине, која су произведена и уграђена у складу са једнообразним техничким условима.*

Одредбе става 1. овог члана не односе се на возила врсте:*

1) N₂ и N₃ која су први пут регистрована пре 1. јануара 2000. године;*

2) N₂ чија највећа дозвољена маса не прелази 7,5 тона, на која није могуће уградити огледало класе V, у складу са једнообразним техничким условима, тако да се ни један део огледала, без обзира где се поставља, не налази на висини мањој од 2 m изнад тла (допушта се одступање од 10 cm) када је возило под оптерећењем

које одговара његовој највећој дозвољеној маси и да се са возачевог седишта види цело огледало;*

3) N₂ и N₃ на којима се на страни сувозача постављају други уређаји за посредно осматрање који покривају најмање 95% укупног видног поља у нивоу тла огледала класе IV и V, у складу са са једнообразним техничким условима.*

Возила из става 1. овог члана морају да имају са сувозачеве стране широкоугаона огледала и огледала за осматрање непосредне околине, чија видна поља заједно покривају најмање 95% видног поља у нивоу тла огледала класе IV и најмање 85% видног поља у нивоу тла огледала класе V, у складу са једнообразним техничким условима.*

Уколико возила из става 1. овог члана, не могу да буду опремљена широкоугаоним огледалима и огледалима за осматрање непосредне околине, могу се опремити допунским огледалима, односно другим уређајима за посредно осматрање, под условом да комбинација таквих уређаја обухвата најмање 95% видног поља у нивоу тла огледала класе IV и најмање 85% видног поља у нивоу тла огледала класе V, у складу са једнообразним техничким условима.*

*Службени гласник РС, број 63/2017

5. Уређаји за давање звучних знакова

Члан 76.

Уређај за давање звучних знакова на моторном возилу, **осим на возилу врсте Tm,*** мора бити уграђен и изведен као најмање један уређај тако да даје једноличне звуке непроменљивог интензитета и мора бити хомологован и уграђен у складу са једнообразним техничким условима.

Осим уређаја за давање звучних знакова из става 1. овог члана, на одређена моторна возила намењена за хитну медицинску помоћ, ватрогасна возила, возила органа унутрашњих послова, војна возила, возила министарства надлежног за извршење затворских санкција и Безбедносно информативне агенције, може бити уграђен и изведен и посебан уређај за давање знакова од низа наизменично произведеног звука од две различите фреквенције.

Команда уређаја за давање звучних знакова мора бити постављена тако да је приступачна возачу са његовог седишта.

Возила врста M₂, M₃, N₂ и N₃, први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, која немају уграђено унутрашње возачко огледало или камеру за снимање простора иза возила, морају на задњем крају возила имати уграђен уређај за звучну сигнализацију кретања уназад који се аутоматски активира са укључењем хода уназад.

Одредбе става 4. овог члана не односе се на војна возила.**

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 77.

Уређај за давање звучних знакова уграђен на моторном возилу мора да производи звук јачине:

- 1) за возила врсте L са мотором снаге до 7 kW од 83 dB(A) до 112 dB(A),
- 2) за остала возила од 93 dB(A) до 112 dB(A).

Уређај за давање звучног сигнала за вођњу уназад мора бити уграђен и изведен тако да му јачина звука иза возила не сме износити мање од 70 dB(A).

Уређаји за давање звучних знакова, као што су звонце, труба или сирена на бициклима и мопедима, морају бити уграђени и изведени тако да им јачина звука износи 75 dB(A).

Јачина звука уређаја за давање звучних знакова уграђених на моторном возилу утврђује се у лабораторијским условима на отвореном и равном простору пречника најмање 20 m, при чему се микрофон фонометра мора налазити на висини од 0,5 m до 1,5 m и на удаљености од 7 m испред возила, а мотор не сме бити у раду.

Члан 78.

Највише границе дозвољене спољне буке мерене у лабораторијским условима коју поједине врсте возила смеју производити јесу:

1) за возила на два точка, и то за:

- (1) $L_1 - 81 \text{ dB (A)}$,
- (2) L_3 , са двотактним мотором радне запремине до $125 \text{ cm}^3 - 85 \text{ dB (A)}$, а за L_3 радне запремине мотора преко $125 \text{ cm}^3 - 87 \text{ dB (A)}$,
- (3) L_3 са четвортактним мотором радне запремине до $125 \text{ cm}^3 - 85 \text{ dB (A)}$, запремине од 125 cm^3 до $500 \text{ cm}^3 - 87 \text{ dB (A)}$, а запремине преко $500 \text{ cm}^3 - 89 \text{ dB (A)}$;

2) возила са три точка $L_2, L_4, L_5 - 88 \text{ dB (A)}$;

3) за моторна возила на четири или више точкова, и то за:

- (1) M_1, K_{5a}, L_6 и $L_7 - 87 \text{ dB (A)}$,
- (2) M_2 и $N_1 - 88 \text{ dB (A)}$, M_3, N_2 и N_3 и са мотором снаге до $147 \text{ kW} - 92 \text{ dB (A)}$, а са мотором снаге преко $147 \text{ kW} - 95 \text{ dB (A)}$.

Спољна бука се мери према методи мерења буке стационарног возила (возила у употреби) назначеним у једнообразним техничким условима.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1972. године.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

6. Уређаји за контролу и давање знакова

Члан 79.

Под уређајима за контролу и давање знакова на моторним возилима, у смислу овог правилника, подразумевају се:

1) на возилима врсте М₁ (путничким аутомобилима):

(1) брзиномер са одомером и светиљком за осветљавање,

(2) контролна плава лампа за дуго светло,

(3) светлосни или звучни знак за контролу рада показивача правца,

(4) тахограф, ако се возилом, односно скупом возила у саобраћају на путевима обавља друмски превоз на који се примењују прописи о радном времену посаде возила и тахографима;*⁶

2) на возилима врсте М₂ и М₃ (аутобусима):

(1) брзиномер са одомером и светиљком за осветљавање, ако није уграђен у тахограф који показује и региструје брзину, време и пређени пут возила дуж целог пута,

(2) тахограф,

(3) контролна плава лампа за дуго светло,

(4) светлосни и звучни знак за контролу рада показивача правца,

(5) показивач расположивог притиска пнеуматичког уређаја радне кочнице, ако је тај уређај стално под притиском,

(6) граничник брзине – за возила први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године;

3) на возилима врсте М₂ и М₃ Класе I и Класе II (аутобуси за градски и приградски саобраћај):

(1) сви уређаји предвиђени за возила у тачки 2. овог става,

(2) светлосни знак за контролу затворености врата која нису у видном пољу возача,

(3) уређај за давање и примање знакова од путника осим на возилима која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1984. године;

4) на возилима врсте М₂ и М₃ Класе I и Класе II на електро погон (тролејбуси за градски саобраћај):

(1) сви уређаји за аутобусе за градски и приградски саобраћај предвиђени у тачки 3. овог става **осим тахографа***,

(2) уређај за контролу изолованости од електричног напона;

5) на возилима врсте N (теретна возила):

(1) брзиномер са одометром и светиљком за осветљавање, ако није уграђен у тахограф који показује и региструје брзину, време и пређени пут возила дуж целог пута,

(2) контролна плава лампа за дуго светло,

(3) светлосни или звучни знак за контролу рада показивача правца,

(4) показивач расположивог притиска пнеуматичког уређаја радне кочнице, ако је тај уређај стално под притиском,

(5) тахограф, ако теретно возило односно скуп возила има највећу дозвољену масу преко 3,5 t^{***},

(6) граничник брзине – на теретним возилима врсте N₂ и N₃, која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године;

6) на возилима врсте L (мотоциклима, лаким четвороциклима и четвороциклима):

(1) брзиномер са одометром и светиљком за осветљавање,

(2) контролна плава лампа за дуго светло, осим на мотоциклу и лакој четвороциклу са мотором радне запремине до 50 cm³;

7) на свим возилима, осим возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1984. године, која имају посебан уређај који производи енергију за рад кочница мора да буде изведен стандардизован прикључак за контролу притиска кочног флуида на резервоару енергије, кочним цилиндрима и уређајима у којима се врши било каква трансформација енергије;

8) на возилима врсте T и C, осим на возилу врсте Tm:**

(1) брзиномер са одометром и светиљком за осветљавање или бројачем радних сати,**

(2) светлосни или звучни знак за контролу рада показивача правца,**

(3) брисана је (види члан 1. Правилник - 41/2015-180)

Брисан је ранији став 2. (види члан 31. Правилника - 108/2016-49)

Граничник брзине мора бити хомологован и уграђен у складу са једнообразним техничким условима.

На возилима врсте M₂ и M₃ граничник брзине мора бити уграђен на начин да се ова возила не могу кретати брзином већом од 100 km/h.***

На возилима врсте N₂*, N₃**** и возилима намењеним за превоз опасног терета граничник брзине мора бити уграђен на начин да се ова возила не могу кретати брзином већом од 90 km/h.*****

Граничник брзине не морају да имају војна возила, возила полиције, возила службе цивилне заштите, ватрогасно-спасилачка возила, возила комуналних служби, возила јавног градског превоза, возила која се користе за научна

испитивања на путу, као и возила чија највећа конструктивна брзина не прелази граничне вредности из ст. 3. и 4. овог члана. ****

Одредбе става 1. тачка 1) подтачка (3), тачка 2) подтачка (4), тачка 5) подтачка (3), тачка 6) подтачка (1) и тачка 8) подтачка (2) овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Изузетно од става 1. тачка 2) подтачка (2) и тачка 5) подтачка (5) овог члана, тахограф не морају имати: *⁵

- 1) возила чији је власник или корисник полиција, служба цивилне заштите или ватрогасна служба; *⁵**
- 2) возила чија највећа конструктивна брзина не прелази 40 km/h; *⁵**
- 3) специјализована возила која се користе у медицинске сврхе (возила опремљена средствима и уређајима којима се обављају одређене медицинске интервенције); *⁵**
- 4) возила од историјског значаја (олдтајмери); *⁵**
- 5) специјализована возила за превоз опреме циркуса и забавних паркова (возила опремљена средствима и уређајима неопходним за превоз животиња или реквизита, односно средствима и уређајима који се непосредно користе у забавним парковима или при извођењу циркуских представа); *⁵**
- 6) специјализована возила за превоз новца и/или драгоцености; *⁵**
- 7) специјализована возила за превоз кошница. *⁵**

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 19/2013

**Службени гласник РС, број 102/2014

***Службени гласник РС, број 108/2016

****Службени гласник РС, број 63/2017

*****Службени гласник РС, број 95/2018

*⁶Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 80.

(i) Тахограф мора да:

- 1) буде уграђен, подешен, контролисан, прегледан и оправљен у радионици за тахографе која поседује дозволу за рад;
- 2) буде жигосан важећим жигом (пломбиран на свим спојним тачкама инсталације, преносног система и предвиђених места у унутрашњости тахографа, без оштећења пломби и њихових лежишта, пломбама са жигом радионице за тахографе која поседује дозволу за рад);

3) поседује важеће уверење о исправности;

4) буде означен одговарајућом информативном налепницом са прописаним садржајем.

Тахограф и носач података (тахографски, односно дијаграмски листић и меморијска картица) морају да одговарају условима прописаним Европским споразумом о раду посаде на возилима која обављају међународне превозе (AETR) с Протоколом („Службени лист СФРЈ”, број 30/74, „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 8/11).

Новопроизведена возила која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године морају имати дигитални тахограф.

Граничник брзине мора да буде контролисан у радионици за тахографе која поседује дозволу за рад.

7. Уређаји за одвођење и регулисање издувних гасова

Члан 81.

Излаз (извод) издувне цеви уређаја за одвођење и испуштање издувних гасова на возилима не сме бити усмерен у десну бочну страну моторног возила нити сме прелазити габарите возила по дужини или ширини.

Изузетно од става 1. овог члана, по питању усмерености излаза (извода) издувне цеви уређаја за одвођење и испуштање издувних гасова на моторним возилима у десну бочну страну, изузимају се моторна возила која су као таква хомологована према једнообразним техничким условима.**

На издувној цеви из става 1. овог члана мора се налазити уређај за пригушивање звука издувних гасова који се не може искључити, осим за потребе чишћења.

Накнадно уграђени пригушивачи, морају бити хомологовани у складу са једнообразним техничким условима.

Возила која су хомологована и произведена са катализатором не смеју се користити без катализатора. Накнадно уграђени катализатори морају бити хомологовани у складу са једнообразним техничким условима.

Уређај за одвођење и испуштање издувних гасова на трактору може бити уграђен и изведен на највишој тачки возила. Начин уградње мора обезбедити да возач трактора буде заштићен од утицаја издувних гасова.

Одредба става 1. овог члана не односи се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године, **и на возила врсте Tm***.

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 70/2018

Члан 82.

Издувна емисија моторних возила са моторима који раде са унутрашњим сагоревањем, при првој регистрацији, мора одговарати захтевима једнообразних техничких услова.

На моторним возилима, која испуњавају услове прописане нормом најмање „EURO 3”, мора постојати исправан систем за упозоравање на неисправност опреме за регулисање аеро загађења (OBD).

Састав издувних гасова код моторних возила, осим врсте T, L* и C, мора одговарати следећим нормативима, и то:

1) за возила са мотором са активним паљењем смеше (ОТО мотори):

(1) возила која су први пут регистрована у Републици Србији до 1. марта

2014. године морају имати мање од 4,5 % вол. угљенмоноксида (CO), при броју обртаја мотора на празном ходу мотора на радној температури,

(2) возила са карбуратором која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2014. године морају имати мање од 3,5 % вол. угљенмоноксида (CO), при броју обртаја мотора на празном ходу мотора на радној температури,

(3) возила са електронском регулацијом смеше која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2014. године, на радној температури морају задовољавати од произвођача прописане вредности угљенмоноксида и коефицијент вишка ваздуха (λ) при прописаном броју обртаја у празном ходу, као и вредности при прописаном повишеном броју обртаја мотора. Декларисане вредности хидрокатбоната, угљендиоксида и кисеоника указују на стање мотора и система за одвођење издувних гасова.

Ако подаци произвођача нису познати, садржај угљенмоноксида (CO) и вредност коефицијента вишка ваздуха (λ) у празном ходу и при постигнутој радној температури мотора мора бити $CO \leq 0,3\%$, а при најмање 2000 обртаја и при постигнутој радној температури мотора мора бити $CO \leq 0,2\%$.

Коефицијент вишка ваздуха (λ) мора да буде у опсегу 0,97 до 1,03;

2) возила са мотором са компресионим паљењем (дизел), након што је мотор постигао радну температуру прописану од стране произвођача возила, не смеју имати средњи коефицијент апсорпције светлости издувног гаса већи од вредности прописане од стране произвођача и декларисане према једнообразним техничким условима. Ако подаци произвођача возила нису познати, тада за:

(1) возила снаге до 73,5 kW, вредност апсорпције светлости не сме бити већа од $3,22 \text{ m}^{-1}$,

(2) возила снаге преко 73,5 kW, вредност апсорпције светлости не сме бити већа од $2,44 \text{ m}^{-1}$,

(3) за возила која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2014. године, вредност средње апсорпције светлости не сме бити већа од $1,5 \text{ m}^{-1}$.

Средњи коефицијент апсорпције светлости издувног гаса израчунава се као средња вредност најмање три мерења вредности коефицијента апсорпције светлости методом слободног убрзања до највећег дозвољеног броја обртаја.

Возила која за погон користе више врста горива, морају при коришћењу сваке врсте горива задовољити напред наведене вредности.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.**

Возила која за погон користе комбинацију горива (на пример основно гориво дизел и гасно гориво истовремено), морају задовољити критеријуме вредности емисије издувних гасова за основно гориво.

Изузетно од става 3. тачка 2) овог члана, за возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1980. године, коефицијент апсорпције светлости може да износи највише $3,52 \text{ m}^{-1}$.

*Службени гласник РС, број 102/2012

**Службени гласник РС, број 108/2016

8. Уређај за спајање вучног и прикључног возила

Члан 83.

Уређај за спајање вучног и прикључног возила мора бити хомологован и уграђен према једнообразним техничким условима.

Уређаји за спајање вучног и прикључног возила, осим код мотоцикла са бочном приколицом, морају бити постављени у уздужној вертикалној равни симетрије возила.**

Осовиница вучне спојнице за спајање вучног возила са прикључним возилом помоћу вучног ока мора имати осигурач који онемогућава, при нормалној употреби, раздвајање спојених возила.**

Уређаји за спајање вучног и прикључног возила морају бити причвршћени за на то предвиђен део возила.**

Вертикална симетрала кугле уређаја за спајање путничког возила (врста M_1) до $3,5 \text{ t}$ највеће дозвољене масе и прикључних возила не сме бити постављена на удаљеност мању од 70 mm од задњег дела возила.

Хоризонтална симетрала кугле уређаја за спајање прикључног возила и путничког возила и вучу прикључних возила до $3,5 \text{ t}$ највеће дозвољене масе не сме бити постављена ближе од 350 mm од хоризонталне подлоге посматрајући возило оптерећено до своје највеће дозвољене масе.

Уређај за спајање вучног и прикључног возила, на возилима врста М1 и N1, која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године или је накнадно уграђен након тог датума, када не вуче прикључно возило и када се растави на причврсног месту, не сме да премашу дужину габарита возила, осим уколико је уређај за спајање вучног и прикључног возила предвиђен за уградњу на тај тип возила у складу са документацијом произвођача.**

Уређај за спајање, вучног и прикључног возила врста N₂, N₃, O₃ и O₄, променљиве геометрије, мора бити хомологован и уграђен према једнообразним техничким условима. Уређај за спајање, вучног и прикључног возила, променљиве геометрије мора обезбедити сигурно спајање вучног и прикључног возила с тим да у случају губитка напајања овог уређаја он аутоматски заузме положај највећег растојања између вучног и прикључног возила.

Одредбе овог члана не односе се на возила која имају уграђене уређаје за спајање вучног и прикључног возила, а који су уграђени пре 31. децембра 1989. године.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 104/2018

9. Уређаји за кретања возила уназад

Члан 84.

Уређаји који омогућавају кретање возила уназад морају постојати на сваком моторном возилу, осим на возилу врсте L, ако њихова највећа дозвољена маса не прелази 0,6 t, односно на трактору ако његова највећа дозвољена маса не прелази 0,35 t, и морају бити уграђени и изведени тако да омогуће поуздано и безбедно кретање возила уназад.

Команда уређаја за кретање возила уназад мора аутоматски активирати уређај за упозорење из члана 76. став 3. овог правилника.

10. Уређаји за ослањање

Члан 85.

Елементи система за ослањање возила морају бити конструисани и изведени тако да обезбеђују поуздано и безбедно кретање возила по путу.

Уређаји за ослањање возила морају бити тако конструисани да се возило може безбедно кретати, скретати и кочити до највеће конструктивне брзине. Опсег подешавања уређаја за ослањање мора обезбедити да при нормалним оптерећењима возила не долази до контакта тачкова са деловима каросерије.

11. Уређаји за кретање

Члан 86.

Уређаји за кретање возила као што су точкови и гусенице морају бити конструисани и изведени од таквог материјала да не оштећују коловозни застор.

Пнеуматици на возилима морају бити декларисаних димензија од стране произвођача возила, зависно од највеће конструктивне брзине кретања возила и највеће дозвољене масе возила на коме су пнеуматици постављени.

Пнеуматици морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима.

Пнеуматици, **осим обновљених*** на истој осовини возила морају бити једнаки према произвођачу, типу, врсти (летњи, зимски), конструкцији (радијални, дијагонални и са укрштеним појасевима), носивости и димензијама.

Дубина газећег слоја пнеуматика мора бити виша од фабрички дозвољене дубине означене TWI ознакама, односно ако исте не постоје најмања дозвољена дубина је 1,6 mm за врсте L и M₁ и 2 mm за остале врсте возила.

На моторним возилима могу се користити обновљени пнеуматици, осим на управљајућим точковима.

Обновљени пнеуматици који се користе на туристичким и међуградским аутобусима морају бити декларисани **за брзине најмање*** 100 km/h.

Обновљени пнеуматици морају на бочној страни пнеуматика имати ознаку „RETREAD”, поред тога морају имати и четвороцифрену ознаку недеље и године када је извршено обнављање, и морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима. **На истој осовини возила обновљени пнеуматици морају бити са истом хомологационом ознаком, дезеном шаре, конструкцијом и димензијом.***

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 108/2016

12. Електро уређаји и инсталација

Члан 87.

Електрична инсталација возила мора бити изведена на такав начин да су водови заштићени од механичког хабања, засецања или пресецања. Изолација на водовима мора одговарати напону, очекиваним струјама и грејању водова и мора бити изведена од самогасивог материјала.

Електрични систем возила мора бити раздвојен у гране које се независно осигуравају осигурачима. Део система од којег зависи рад мотора мора бити независно осигурана грана електричне инсталације.

Акумулатор на возилу мора бити добро причвршћен у свом лежишту и мора имати одговарајућу спољашњу одушку ван простора за возача и путнике, осим акумулатора који су изведени тако да не испаравају. Простор у коме се налази акумулатор мора бити проветраван спољним ваздухом.

Аутобуси и тролејбуси са више од 25 места, којима се превозе путници, морају на главном каблу електричне инсталације имати прекидач којим се прекидају сва струјна

кола у возилу осим тахографа и уређаја чије би искључивање довело до смањења безбедности, а који морају бити спојени на акумулатор посебним водовима.

Одредбе ст. 2. и 4. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

13. Погонски уређај

Члан 88.

Погонски уређај – мотор на моторном возилу осим на возилима врсте L, мора бити тако конструисан и изведен да није могуће директно повређивање возача или путника деловима мотора.

Мотор мора бити конструисан и уграђен на такав начин да се спречи загађивање животне средине мазивима, испарењима мазива и буком.

14. Уређаји за пренос снаге

Члан 89.

Уређај за пренос снаге којим управља возач мора бити тако изведен да возач при промени степена преноса може безбедно да управља барем једном руком на управљачу, и да при томе може да врши све потребне радње са возилом.

15. Остали делови возила од посебног значаја за безбедност саобраћаја

Члан 90.*

Општа конструкција возила мора бити у складу са основним одредбама према једнообразним техничким условима.*

Каросерија, односно шасија возила мора бити означена идентификационом ознаком возила, која се уписују утискивањем или механичким ковањем на шасији, оквиру или другом сличном делу возила. Уместо те технике могу се користити технике које доказано могу понудити исти ниво отпорности на неовлаштена мењања или фалсификовања као механичко ковање.*

Идентификациона ознака возила се налази на јасном видљивом и доступном месту. Место идентификационе ознака возила се бира на такав начин да се не може одстранити или уништити.*

Серијски произведена возила у Републици Србији након 1. јула 2011. године и новопроизведена возила која се први пут региструју у Републици Србији након 1. јануара 2017. године морају имати уграђену прописану произвођачку таблицу.*

Прописану произвођачку таблицу поставља произвођач возила или његов представник.*

Каросерија на моторним и прикључним возилима мора бити уграђена и изведена тако да по својој конструкцији, квалитету и врсти материјала, као и опремљености, одговара намени возила и да обезбеђује сигурност путника и возача за време вожње. Задња страна каросерије аутобуса којима се врши превоз путника у градском и приградском саобраћају и тролејбуса којима се врши

превоз путника у градском саобраћају осим на возилима која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године, као и тролна опрема тролејбуса, морају бити изведене тако да се нико не може попети на задњу страну возила и висити за време вожње.*

Отвор за пуњење резервоара горивом не сме се налазити у простору за возача или у простору за путнике.*

Трактор врсте Т, који је произведен и први пут регистрован у периоду од 1. јануара 1983. године закључно са 3. мајем 2013. године, мора поседовати безбедносну кабину или рам, најкасније до 1. јануара** 2022***. године, који су уграђени и изведени у складу са једнообразним техничким условима, у сврху заштите возача од повреде у случају да се трактор преврне.**

Брисани су ранији ст. 9. и 10. (види члан 19. Правилника - 63/2017-28)

Трактор врсте Т који је произведен и први пут регистрован у Републици Србији од 4. маја 2013. године, мора поседовати безбедносну кабину или рам који су уграђени и изведени у складу са једнообразним техничким условима, у сврху заштите возача од повреде у случају да се трактор преврне, односно мора поседовати одговарајуће уверење издато од стране Агенције за безбедност саобраћаја.**

Трактор врсте Т који је произведен закључно са 3. мајем 2013. године, а који је први пут регистрован од 4. маја 2013. године мора поседовати безбедносну кабину или рам, најкасније до 1. јануара** 2022***. године, који су уграђени и изведени у складу са једнообразним техничким условима, у сврху заштите возача од повреде у случају да се трактор преврне.**

Одредбе ст. 8, 9. и 10. овог члана не односе се на трактор за који постоји Потврда о саобразности, односно одговарајуће уверење издато од стране Агенције за безбедност саобраћаја, у којима је наведено да је трактор произведен без безбедносне кабине или рама.**

Новопроизведен трактор врсте Т, који се први пут региструје у Републици Србији након 1. јануара 2017. године, у погледу безбедносне кабине или рама мора бити произведен према захтевима директиве ЕУ број 2009/75 или 2009/57, односно уредбе ЕУ 167/2013 и 1322/2014, односно одговарајућим OECD захтевима.*

Употребљавани трактор врсте Т, који се први пут региструје у Републици Србији након 1. јануара 2017. године, мора поседовати безбедносну кабину или рам који морају бити уграђени и изведени тако да штите возача од повреде у случају да се трактор преврне, најмање према захтевима директиве 77/536 ЕЕС или 79/622 ЕЕС или одговарајућим OECD захтевима.*

Нова безбедносна кабина или рам који се који се накнадно уграђују на возило морају бити изведени и уграђени према захтевима директиве ЕУ 2009/75 или 2009/57, или уредбе ЕУ 167/2013 и 1322/2014, односно одговарајућим OECD захтевима, о чему Агенција за безбедност саобраћаја издаје одговарајуће уверење.*

На возилима којима се врши превоз путника, висина првог степеника од површине пута не сме бити већа од 0,34 m у случају возила класе I и A, односно 0,38 m у случају возила класе II, III и B (0,43 m у случају чисто механичког ослањања). Висина осталих степеника не сме бити мања од 0,12 m, ни већа од 0,25 m у случају возила класе I и A, односно 0,35 m у случају возила класе II, III и B.*

Дубина првог степеника не сме бити мања од 0,3 m, а осталих степеника мања од 0,2 m.*

Ширина свих степеника не сме бити мања од 0,4 m.*

Истурени делови и украсни предмети на предњем делу возила не смеју имати оштре ивице. Ако постоји украсна фигура на горњој површини предњег дела возила, она мора бити еластично причвршћена за возило.*

Ослонци за ноге возача на мотоциклу и четвороциклу морају бити уграђени и изведени са обе стране мотоцикла и четвороцикла, а код мотоцикла са седиштем за путника мора бити уграђен држач, а ослонци за ноге путника морају бити уграђени и изведени са обе стране мотоцикла.*

Возила са једним трагом морају имати најмање један уређај који им омогућава да се паркирају у усправном положају.*

Одредбе става 18. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 63/2017

***Службени гласник РС, број 104/2018

Члан 91.

Возило може бити вишебојно, бојено или прелепљено фолијом. Возило може бити и бојено/прелепљено на начин који представља слику односно тотални рекламни дизајн. У случају прелепљивања целог возила, боја возила је преовлађујућа видљива боја.

Рекламне табле, објекти и написи не смеју прелазити габарите возила по дужини и ширини, и морају бити тако конструисани да не могу угрозити или повредити друге учеснике у саобраћају, учвршћени да омогућавају вожњу до највеће конструктивне брзине возила и по облику и садржини такви да не ометају или вређају друге учеснике у саобраћају.

Члан 92.

Простор за регистарску таблицу мора обезбеђивати да се прописана регистарска таблица може на возило поставити управно на уздужну раван возила унутар равни које ограничавају бочни габарит возила, при чему: таблица не сме по вертикалној оси бити нагнута више од 30° према горе нити више од 15° према доле, таблица не сме бити искривљена, хоризонтална оса таблице не сме више од 5° одступати од хоризонталне осе возила, таблица не сме да буде изнад 1,5 m нити ниже од 0,2 m мерено од тла када

је возило спремно за вожњу, таблица мора бити видљива све време вожње и не сме постојати могућност да се током вожње промени угао видљивости таблице.

Преко зоне видљивости регистарске таблице не сме да се налази ништа, како би све време вожње била видљива сама оригинална регистарска таблица.

Угао видљивости регистарске таблице је ограничен линијама 15° над хоризонталом мерено од горње ивице таблице и 5° под хоризонталом мерено од доње ивице таблице.

Члан 93.*

Слободна површина намењена за једно место за стајање путника износи $0,125 \text{ m}^2$ у возилима класе I и A, односно $0,150 \text{ m}^2$ у возилима класе II.*

Слободну површину намењену за стајање путника не сачињавају степеништа и површине које према једнообразним техничким условима не задовољавају захтеве за стајање путника.*

За возила врсте M₂ и M₃ маса путника износи 68 kg за возила класе I и A, односно 71 kg за возила класе II, III и B.*

Унутрашњи простор кабине за возача и простор за путнике морају бити опремљени тако да је под нормалним условима у току вожње или за време мировања возила искључено повређивање возача, односно путника у возилу.

Прибор, алат, уређаји и опрема морају бити добро причвршћени.*

Простор за возача и путнике у моторним и прикључним возилима, осим на туристичком возу, мора имати унутрашњу расвету.*

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1972. године.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 94.

Врата на возилима врсте M₂, M₃ и O за превоз путника (аутобусима, тролејбусима и прикључним возилима за превоз путника) морају бити изведена у складу с једнообразним техничким условима.

Најмањи захтевани број врата за путнике приказан је у Табели 2.

Табела 2

Број путника	Број врата за путнике		
	Аутобус Класе I	Аутобус Класе II	Аутобус Класе III
23-45	1	1	1
46-70	2	1	1
71-100	3	2	1
> 100	4	3	1

Помоћна врата за излаз путника у случају опасности, односно друге неопходне потребе на возилима из става 1. овог члана морају бити уграђена и изведена на левој страни возила, на месту које је путницима приступачно у случају опасности, односно друге неопходне потребе, с тим да њихова ширина не сме износити мање од 0,6 m, а висина мање од 1,2 m. Конструкција помоћних врата мора бити таква да се она не могу ненамерно отворити.

На возилима из става 1. овог члана не морају бити изведена помоћна врата, ако та возила са обе бочне стране имају по један прозор површине најмање 0,8 m x 0,6 m и ако су ти прозори подесни за излаз у случају опасности. Ови отвори морају да буду означени и са унутрашње и са спољашње стране. Ти прозори морају имати натпис да служе за излаз у случају опасности.

Возила врсте М₂ и М₃, класе II, III и V, први пут регистрована у Републици Србији након 1. јануара 2013. године, морају имати отвор у случају опасности на крову минималних димензија 0,5 m x 0,7 m. Овај отвор мора бити означен са унутрашње стране.*

Возила врсте М₂ и М₃, класе II, III и V произведена након 1. јануара 2017. године морају имати отвор у случају опасности на крову минималних димензија 0,6 m x 0,7 m. Ако је возило предвиђено за највише 30 путника, мора имати минимално један отвор у случају опасности. Ако је возило предвиђено за више од 30 путника, мора имати минимално два отвора у случају опасности.*

Отвор у случају опасности мора бити усаглашен са једнообразним техничким условима.*

Прикључна возила у саставу туристичког воза не морају имати врата на отворима за улаз односно излаз путника али морају бити тако конструисана да путници у току вожње буду заштићени од испадања.

Одредбе овог ст. 2. и 4. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1972. године.

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 95.

Браве на вратима возила, која су први пут регистрована након 1. јануара 1987. године, морају бити двостепене и уграђене и изведене тако да други степен браве спречава отварање врата, ако врата нису потпуно затворена. Браве морају имати нараву којом се осигуравају са унутрашње стране тако да се лако фиксирају у сигурносни положај. Брава на вратима која се налази поред возача, као и браве на вратима теретних возила, не морају на такав начин бити осигуране.

Врата, поклопци и друге врсте затварача на отворима затворених каросерија, осим возила посебне намене (превоз лица за извршење санкција и др.), чији су слободни отвори већи од минималних димензија за улаз једног лица, морају бити изведени тако да се могу отворити и са унутрашње стране.

Поклопци на свим спољашњим странама моторних и прикључних возила морају бити изведени, односно осигурани тако да је онемогућено да се сами отворе за време вожње, па ни при јачим потресима.

Одредбе става 2. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Члан 96.

Уређај за проветравање у аутобусима, тролејбусима и прикључним возилима, којима се превозе путници, мора бити уграђен и изведен тако да за време вожње притисак ваздуха у унутрашњости каросерије не може бити нижи од спољашњег атмосферског притиска.

Простор затворених каросерија намењен возачу и путницима мора бити изграђен тако да је обезбеђен од продирања и нагомилавања гасова штетних за здравље људи.

Одредбе ст. 1 и 2 овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Члан 97.

Предња седишта и наслони тих седишта у путничким аутомобилима, која су покретна, морају имати осигураче за учвршћивање који се могу само ручно искључити на једноставан и лако схватљив начин. Команда осигурача за учвршћивање седишта мора бити постављена тако да путници који седе иза тих седишта могу самостално искључити учвршћење и изаћи из возила у случају опасности.

Кабина за возача на моторним возилима мора испуњавати следеће услове:

- 1) да у погледу димензија, видљивости, степена вибрације, изолације од буке, грејања, вентилације и заптивености испуњава услове који обезбеђују нормалан рад возачу и његовим помоћницима;
- 2) да је седиште возача широко најмање 0,45 m и да по својој конструкцији и материјалу од ког је израђено омогућава возачу удобно седење за управљачем.

Одредбе става 1. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Члан 98.

Уређаји за одмрзавање и одмагљивање ветробрана и уређаји за грејање и проветравање на моторном возилу, осим на возилима врста L, T и C, морају бити уграђени и изведени тако да се њиховом употребом обезбеди и омогући потребна видљивост кроз ветробран и унутрашња загрејаност и проветравање простора за возача и путнике.

Отвори за улаз ваздуха у кабину за возача, који су у саставу уређаја за грејање и проветравање, морају бити изведени тако да се онемогућује загађивање ваздуха сагорелим гасовима и прашином које проузрокује само возило.

Одредбе става 1. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

Члан 99.

Блатобрани на моторном и прикључним возилима, осим на возилима врсте S, возилима врсте T и R чија конструктивна брзина није* већа од 40 km/h, теренским и теретним возилима која се аутоматски истоварају (самоистоваривачи), морају бити уграђени и изведени изнад свих точкова.****

Точкови скупа возила на првој осовини прикључног возила не морају са предње стране бити покривени блатобранима. Горња четвртина пречника задњих точкова тегљача са полуприколицом не мора бити покривена блатобранима. Блатобрани вишеосовинских возила могу бити заједнички за скуп точкова на истој страни возила.

Блатобрани на моторним возилима са два трага морају бити постављени тако да покривају ширину точка возила. Блатобрани не смеју имати оштре ивице. Положај и величина блатобрана морају бити такви да спречавају одбацивање блата ка предњој горњој страни, рачунајући од осовине точкова возила. С предње стране, у правцу кретања возила, блатобран мора са предње стране покривати најмање 30°, а са задње стране најмање 50° гледано од вертикалне равни која пролази кроз осовину точка оптерећеног возила. При томе се блатобран на задњој страни не сме завршити на више од 150 mm изнад хоризонталне равни која пролази кроз осовину точка нити испред вертикалне равни која тангира точак на задњој страни.

На моторним возилима **врсте L1, L2, L3, L4, L5****, предњи блатобран мора да покрива точак у луку од најмање 15° испред вертикале повучене кроз осовину предњег точка.

Одредбе ст. 1 – 4. овог члана не односе се на возила која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.**

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 93/2019

***Службени гласник РС, број 02/2020-исправка

Члан 100.*

Браници на возилима врсте M1 и N1 морају бити уграђени и изведени на предњој и задњој страни возила, а на другим моторним возилима на четири или више точкова, осим на возилима врсте T, Tm и TR, најмање на предњој страни тих возила.*

Браници не смеју имати оштре ивице и морају бити постављени тако да представљају најистуреније делове на предњој и задњој страни возила.*

Изузетно од одредаба става 2. овог члана, најистуренији делови на задњој страни возила могу бити уређаји за спајање вучних и прикључних возила.*

Изузетно од одредаба става 2. овог члана, најистуренији делови на предњој страни возила врсте N могу бити витла, под условом да су, када се не користе, покривена одговарајућим заштитним поклопцем чије ивице имају радијус не мањи од 2,5 mm.*

Растојање предњих и задњих браника возила, осим на возилима која су произведена, односно први пут регистрована пре 1. јануара 1972. године, мерено од површине пута, мора бити једнако на предњој и задњој страни при равномерној оптерећености возила у стању мировања, с тим што се дозвољава одступање у границама димензије једне ширине предњег браника.*

Заштитник од подлетања са задње стране, на моторним и прикључним возилима врста N2, N3, O3 и O4 која су произведена, односно први пут регистрована након 1. јануара 1987. године, код којих задњи део возила, у ширини која није мања од ширине задње осовине, односно ширине најшире осовине из задњег скупа осовина, за по више од 100 mm са сваке стране (искључујући деформације пнеуматика у контакту са подлогом), у неоптерећеном стању, има слободну висину већу од 550 mm изнад површине коловоза на растојању не већем од 450 mm од задњег краја возила, мора бити хомологован и уграђен према једнообразним техничким условима.*

На возилима врста N2, N3, O3 и O4 која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. јула 2011. године, код којих постоји могућност бочног подлетања, морају бити уграђени бочни штитници против подлетања хомологовани према једнообразним техничким условима.*

Одредбе става 6. овог члана не односе се на вучна возила намењена за обављање транспорта у пољопривреди и шумарству, тегљаче са седлом и приколице са једноструком осовином, односно једноосовинске приколице намењене за превоз дугачких терета, као и на возила код којих постављање заштитника од подлетања са задње стране под возило онемогућава њихову радну функцију.*

Одредбе става 7. овог члана не односе се на тегљаче са седлом, једноосовинске приколице намењене за превоз дугачких терета, као и на возила код којих постављање бочних штитника од подлетања онемогућава њихову радну функцију.*

Одредбе ст. 6. и 7. овог члана не односе се на војна возила.*

*Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 101.

Сигурносни појасеви морају да буду хомологовани и уграђени према једнообразним техничким условима. Возило мора да буде хомологовано у погледу прикључака за причвршћивање сигурносних појасева и причвршћења система ISOFIX.

Возила врсте M₁ произведена након 5. октобра 1974.** године морају имати сигурносне појасеве за први ред седишта. Возила врсте M1 произведена, односно први

пут регистрована након **1. фебруара 1986.** ** године морају имати прикључке за везивање сигурносних појасева **за сва седишта** ** за која је то назначено у декларацији произвођача. Возила врста М и N, која су први пут регистрована у Републици Србији након 1. марта 2012. године, морају имати сигурносне појасеве за сва декларисана седишта, изузев возила врста М₂ и М₃ класа I, II или А.

Сигурносни појасеви могу, у случају потребе, бити продужени одговарајућим наменским продужецима.

Трицикли и четвороцикли, уколико су опремљени заштитним рамом око возача и путника могу имати сигурносни појас.

Безбедносна седишта за децу **која** ** се постављају у возила морају бити хомологована у складу с једнообразним техничким условима и морају да буду постављена на начин како то препоручују произвођач дечјег седишта и произвођач возила.

Наслони за главу у путничким аутомобилима чија је радна запремина мања од 750 cm³ који су произведени, односно први пут регистровани након 1. јануара 1992. године и у путничким аутомобилима код којих је радна запремина већа од 750 cm³, који су произведени односно први пут регистровани након 1. јануара 1987. године, морају бити уграђени и изведени **најмање за први ред седишта, односно у складу са декларацијом произвођача** *.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила. **

*Службени гласник РС, број 102/2014

**Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 102.

Прикључци за вучу, у случају неисправности, на возилима врсте М и N морају бити уграђени и изведени на приступачном месту тако да омогуће спајање ужета или полуге за вучу и да осигурају безбедно вучење тог возила помоћу ужета или полуге за вучу.

Члан 103.

Уређај за обезбеђење возила врсте М₁ од неовлашћене употребе мора бити уграђен и изведен тако да спречи окретање точка управљача или померање ручице мењача, или да делује на систем преноса и спречи окретање погонских точкова (осим кочних система), или да има посебан систем којим се спречава пуштање мотора у рад.

Уређај из става 1. овог члана мора бити стално уграђен у возилу и мора бити изведен тако да се не може укључити кад се возило налази у покрету, осим на возилима која су произведена, односно први пут регистрована до 2. маја 1975. године код којих тај уређај може бити посебно изведен и не мора бити уграђен у возило.

Одредбе овог члана не односе се на возила која су произведена односно први пут регистрована пре 1. априла 1971. године.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

Члан 104.

Уређаји и опрема за погон моторних возила на ТНГ и КПП морају бити хомологовани и уграђени према једнообразним техничким условима.

V. ОПРЕМА ВОЗИЛА

Члан 105.

Резервни точак мора постојати у моторним и прикључним возилима, осим у мопедима, мотоциклима, моторним возилима на три точка, лаким четвороциклима, четвороциклима, тракторима, тракторским приколицама, радним машинама, мотокултиваторима, приколицама са једноструком осовином и једноосовинским приколицама, аутобусима за градски и приградски саобраћај, тролејбусима за градски саобраћај, туристичком возу и возилима намењеним за комуналне услуге (за прање и чишћење улица, одвоз смећа и фекалија и сл.), тако да га возач може, по потреби, користити.

Пнеуматик на резервном точку мора бити истих димензија и носивости као пнеуматици који се користе на возилу или бити хомологован као привремени резервни точак према једнообразним техничким условима.

Резервни точак не морају да имају моторна и прикључна возила ако су пнеуматици или наплати опремљени неким сигурносним системом за сигурну вожњу с издуваним пнеуматиком или ако возило поседује одговарајуће средство за привремено оспособљавање издуваног пнеуматика (нпр. спреј, пена у боци под притиском, комплет за брзу поправку пнеуматика и сл.).

Члан 106.

Преносни апарат за гашење почетних пожара, са важећим доказом о исправности у складу са препоруком произвођача, мора постојати и бити постављен на доступном месту, тако да се у случају пожара може употребити у моторним возилима, осим у возилима врсте L и у возилима врсте M1 којима се не врши јавни превоз путника у саобраћају на путевима.

Апарат за гашење пожара мора гасити пожаре класа А, Б и Ц и електро инсталација под напоном.

Средство за гашење је суви прах или еквивалентна количина другог погодног средства за гашење, у складу са препоруком произвођача тог средства.

На декларацији апарата за гашење почетних пожара мора бити наведен податак о еквивалентној количину сувог праха коју замењује средство за гашење које се налази у апарату.

У возилима врсте M1 којима се врши јавни превоз путника мора се налазити најмање један апарат са средством за гашење у еквивалентној количини 1 kg сувог праха.

У возилима врсте M2, M3, N1, N2, N3 и K5 мора се налазити најмање један апарат са средством за гашење у еквивалентној количини 2 kg сувог праха.

У прикључним возилима за јавни превоз путника, мора се налазити најмање један апарат са средством за гашење у еквивалентној количини 3 kg сувог праха.

Члан 107.

Сигурносни троугао, који одговара једнообразним техничким условима, мора постојати у моторним возилима, осим у возилима врсте L и K , тако да га возач може по потреби користити.

По два сигурносна троугла из става 1. овог члана морају постојати у:

- 1) теретном возилу и аутобусу када вуку прикључно возило;
- 2) моторном возилу које се налази на зачељу колоне када се моторна возила крећу у организованој колони.

Члан 108.

Опрема за пружање прве помоћи (комплет прве помоћи величине „А”) која одговара стандарду SRPS Z.B2.001 („Службени гласник РС”, број 6/10), мора постојати тако да се може по потреби користити у моторним возилима врста L осим у возилима врсте L₁, L₂ и L₆.

У моторним возилима врста M, N, T, C и K₅ мора постојати опрема за пружање прве помоћи (комплет прве помоћи величине „Б”) која одговара стандарду SRPS Z.B2.001 („Службени гласник РС”, број 6/10), тако да се може по потреби користити. У возилима врста M2 и M3 која **су предвиђена за више од 22 путника*** мора се налазити две кутије прве помоћи величине „Б”.

Опрема за пружање прве помоћи мора се налазити на доступном месту.

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 109.

Два клинаста подметача морају постојати, на видном месту, у моторним и прикључним возилима, чија највећа дозвољена маса прелази 5 t тако да их возач може, по потреби, користити.

Члан 110.

Чекић за разбијање стакла, на помоћним отворима за излаз путника у аутобусима и тролејбусима према члану 94. став 4. овог правилника мора постојати, на видном месту у непосредној близини отвора за излаз у случају опасности, тако да се у случају опасности може употребити.

Члан 111.

Светлоодбојни прслук мора одговарати стандарду SRPS EN 471:2010 („Службени гласник РС”, број 3/11).

Члан 112.

Уже или полуга за вучу возила, који мора омогућавати вучу возила на растојању од 3 m до 5 m када се користи уже, односно до 3 m када се користи полуга, мора постојати, на доступном месту, у путничким аутомобилима произведеним, односно први пут регистрованим након 1. јануара 1984. године.

Остала моторна и прикључна возила не морају имати полуку за вучу. Уколико возило поседује полуку за вучу она мора бити испитана.

Члан 113.

Зимска опрема моторних возила, осим за возила врста L, K, T и C, у смислу овог правилника, подразумева:

- 1) пнеуматике за зимску употребу (нпр. M+S, Snow Winter и др.) на свим точковима возила врсте M₁ и N₁;
- 2) ланце односно друге уређаје за повећање тракције на најмање два погонска точка;
- 3) за возила врста M₂, M₃, N₂ и N₃ обавезни део зимске опреме је и лопата, осим за возила која учествују у јавном градском превозу.

Дубина газећег слоја на пнеуматичима за зимску употребу, **када се користе као зимска опрема**,* не сме бити мања од 4 mm.

На возилима се не смеју постављати пнеуматичи са клиновима.

У периоду од 1. новембра до 1. априла возила морају бити опремљена зимском опремом ако се због временских услова на коловозу налази снег, лед или поледица. Ван наведеног периода возила могу бити опремљена зимском опремом.

Изузетно од става 4. овог члана, у насељу возила не морају бити опремљена ланцима, односно другим уређајима за повећање тракције.

Опрема из става 1. тачка 2) овог члана може се поставити на тачкове на делу пута који није означен знаком „ланци за снег” само кад је коловоз прекривен снегом.

Одредбе овог члана не односе се на војна возила.

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан 114.

Заштитне кациге и њихови визири за возаче и путнике возила врсте L, морају бити хомологовани према једнообразним техничким условима.

Заштитна кацига не сме се користити након што је изгубила своју заштитну функцију уколико има видљива оштећења.

Члан 115.

Опрема за чишћење гусеница возила која се користе у пољопривреди и шумарству мора постојати, у моторним возилима врста C.

Опрема за чишћење точкова може бити лопата, мотика, трнокоп или слична алатка којом се точкови могу успешно очистити од накупљене земље пре ступања на пут са чврстом подлогом.

Члан 115а*

Возила врсте Тm и S не морају имати опрему возила прописану чл. 105–115. овог правилника. Изузетно, возила врсте S2 чија највећа дозвољена маса прелази 5 t морају имати два клинаста подметача.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 116.

Возила од историјског значаја – олдтајмери, морају одговарати што приближније оригиналном моделу. Ако према опреми и уграђеним уређајима значајније одступају од оригиналног модела онда морају одговарати условима који су важили у тренутку прве регистрације.

Члан 117.

Возила која су преправљена и поседују уверење о исправности уградње уређаја за погон на гасна горива издато пре ступања на снагу овог правилника морају одговарати условима који су важили у тренутку издавања уверења.

Члан 118.

Одредбе члана 2. став 1. овог правилника у погледу састава издувних гасова примењиваће се за возила произведена у Републици Србији *, по истеку **24 месеца*** од дана ступања на снагу овог правилника.

Возила из става 1. овог члана морају одговарати условима прописаним нормом најмање „EURO 3”.

*Службени гласник РС, број 102/2012

Члан 118а*

Изузетно од члана 2. став 1. овог правилника теретна возила и аутобуси могу бити произведени у Републици Србији са емисијом издувних гасова најмање нивоа „ЕУРО 4” или могу бити комплетирани на хомологованим аутобуским шасијама СХ и хомологованим шасијама теретног возила ВХ емисије издувних гасова најмање нивоа „ЕУРО 5”, најкасније до 31. децембра* 2021. године.***

*Службени гласник РС, број 78/2015

**Службени гласник РС, број 93/2019

Члан 118б*

Изузетно од члана 2. став 1. овог правилника теретна возила, теренска возила за превоз лица и аутобуси намењени за потребе Војске Србије могу бити

произведени у Републици Србији са емисијом издувних гасова најмање нивоа „ЕУРО 3” или могу бити комплетирани на хомологованим аутобуским шасијама СХ и хомологованим шасијама теретног возила ВХ емисије издувних гасова најмање нивоа „ЕУРО 3”.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

Члан 119.

Возила која се први пут региструју у Републици Србији за обављање ауто-такси превоза након* 1. марта 2013. године, морају да задовоље услове у погледу границе издувне емисије прописане најмање нормом „ЕУРО 3”.

*Службени гласник РС, број 19/2013

Члан 120.

Одредбе члана 2. став 3. и члана 74. овог правилника – у погледу возила врста Т и С, почињу да се примењују по истеку **24 месеца*** од дана ступања на снагу овог правилника.

*Службени гласник РС, број 19/2013

Члан 120а*

Одредбе члана 9. овог правилника не примењују се на возила врсте N за која је до 29. октобра 2012. године издата хомологација типа.*

*Службени гласник РС, број 102/2012

Члан 120б*

Изузетно од одредаба члана 31. овог правилника радно кочење, када је то предвидео произвођач, не мора имати возило врсте R највеће дозвољене масе до 5 t и возило врсте S, које је први пут регистровано у Републици Србији до 1. октобра 2015. године, ако његова укупна маса, када се креће у саобраћају на путу, не прелази масу трактора спремног за вожњу и када се такав скуп возила креће брзином мањом од 30 km/h.*

*Службени гласник РС, број 102/2014

Члан* 120в**

Одредбе члана 9. овог правилника не примењују се на возила врсте N која се декларишу као специјална.*

*Службени гласник РС, број 108/2016

**Службени гласник РС, број 7/2017

Члан 121.

Одредба члана 66. став 6. овог правилника за новопроизведена возила која су први пут регистрована у Републици Србији почиње да се примењује од 1. јуна 2012. године, **за**

возила која се први пут региструју у Републици Србији од 15. маја 2015. године, а за сва остала возила од 15. маја 2016. године*.

*Службени гласник РС, број 41/2015

Члан 121а*

Одредбе члана 75а овог правилника примењиваће се почев од дана приступања Републике Србије Европској унији.*

*Службени гласник РС, број 63/2017

Члан 122.

Одредба члана 79. став 1. тачка 5) подтачка (5) овог правилника за возила врсте N2 чија највећа дозвољена маса не прелази 5 t почиње да се примењује по истеку 12 месеци од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 123.

Одредба члана 90. став 5. овог правилника – у погледу безбедносне кабине или рама за трактор који је произведен, односно први пут регистрован након 1. јануара 1983. године, почиње да се примењује по истеку 12 месеци од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 124.

Одредба члана 113. став 4. овог правилника, у делу који се односи на пнеуматике за зимску употребу, почиње да се примењује од 1. новембра 2012. године.

Члан 125.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима („Службени гласник РС”, бр. 64/10, 69/10 и 81/11).

Члан 126.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-111/2011-01
У Београду, 11. априла 2012. године
Министар,
Милутин Мркоњић, с.р.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У "ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ" ПРАВИЛНИКА

Правилник о изменама и допунама Правилника о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима: "Службени гласник РС", број 102/2014-20

Члан 31.

Одредба члана 23. овог правилника примењује се од 1. јануара 2017*. године.

*Службени гласник РС, број 111/2015

Члан 32.

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Правилник о изменама и допунама Правилника о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима: "Службени гласник РС", број 93/2019-251

Члан 16.

Одредбе члана 2. овог правилника (измењени члан 12. основног текста Правилника) које се односе на поделу возила врсте Т1–Т4 и возила врсте С са врстама дефинисаним аналогно врсти Т1–Т4, не односе се на возила која су већ разврстана до дана ступања на снагу овог правилника.

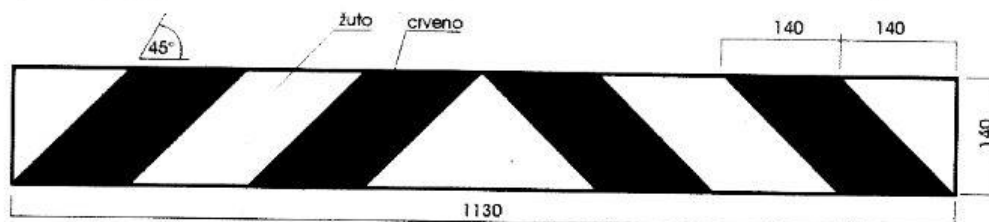
Члан 17.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

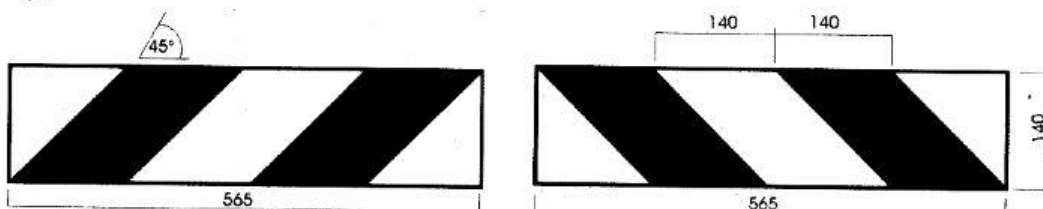
Образац 1 - L - Потврда о саобразности
Образац 2 - M1- Потврда о саобразности
Образац 3 - M1- Потврда о саобразности
Образац 4 - M2- Потврда о саобразности
Образац 5 - M2- Потврда о саобразности
Образац 6 - M3- Потврда о саобразности
Образац 7 - M3- Потврда о саобразности
Образац 8 - N1- Потврда о саобразности
Образац 9 - N1- Потврда о саобразности
Образац 10 - N2- Потврда о саобразности
Образац 11 - N2- Потврда о саобразности
Образац 12 - N3- Потврда о саобразности
Образац 13 - N3- Потврда о саобразности
Образац 14 - O1 и O2- Потврда о саобразности
Образац 15 - O1 и O2- Потврда о саобразности
Образац 16 - O3 и O4- Потврда о саобразности
Образац 17 - O3 и O4- Потврда о саобразности
Образац 18 - T - Потврда о саобразности
Образац 19 - R - Потврда о саобразности

Ознаке тешких возила

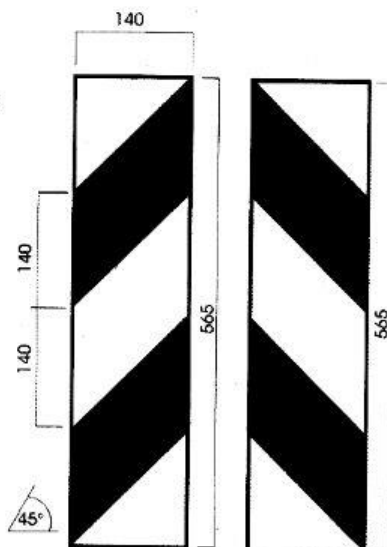
Tip I mere u mm

Tip II

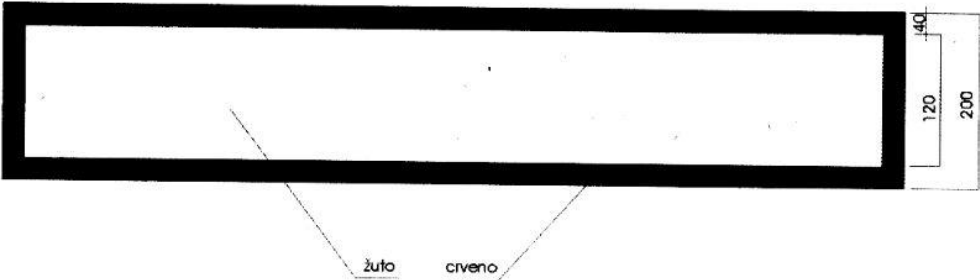

Tip III

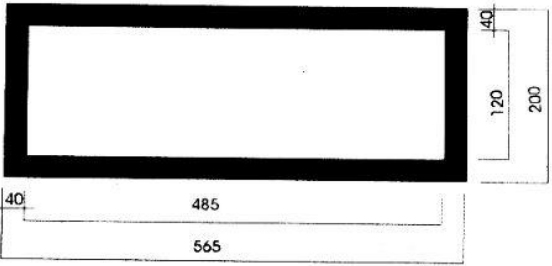
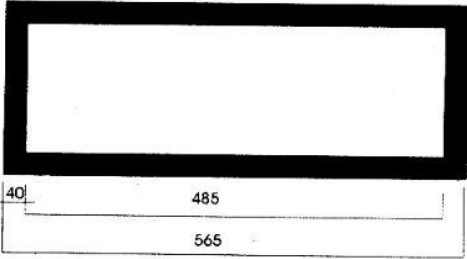

Ознаке дугих возила

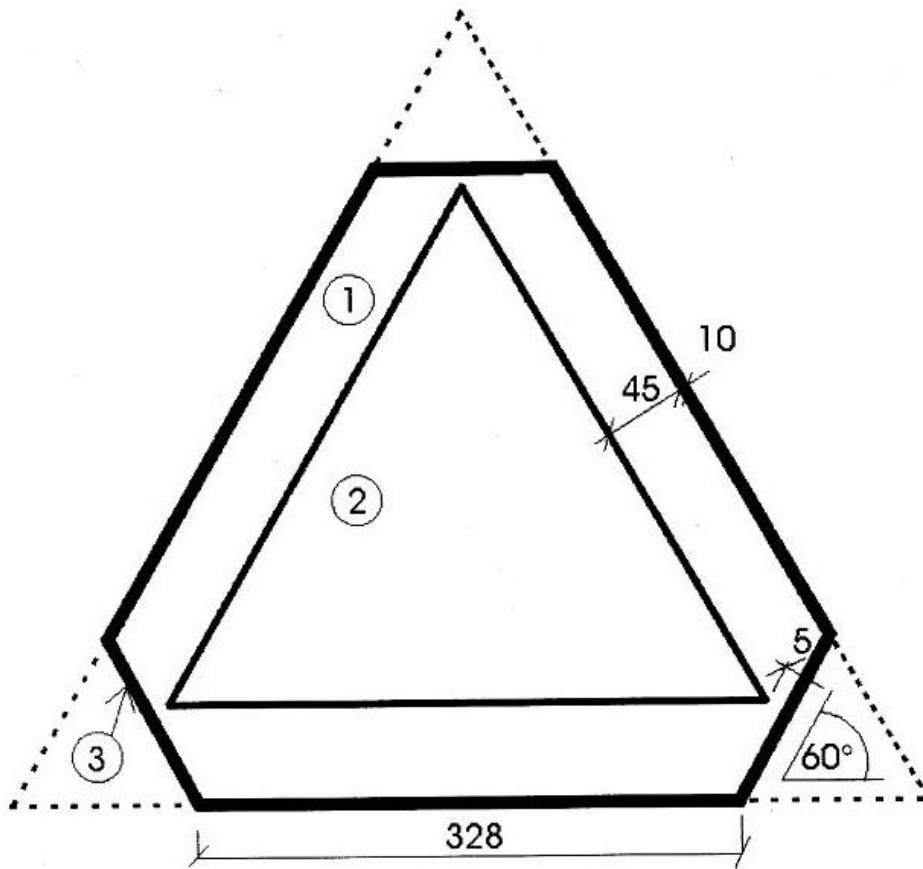
Тип IV

Тип V

Ознаке спорих возила

- 1) Црвени ретрорефлектујући материјал
- 2) Црвени флуоресцентни материјал
- 3) Црна ивица